

**Program
Usuwania Azbestu
i
Wyrobow Zawierajacych
Azbest z Terenu
Gminy Wręczyca Wielka
w latach 2011 - 2032**

Wręczyca Wielka Grudzień 2011

Program	1
Usuwania Azbestu	1
i.....	1
Wyrobow Zawierajacych Azbest z Terenu	1
Gminy Wręczyca Wielka	1
1 Wstęp.....	5
2 Cele i zadania programu.....	5
3 Koordynacja i monitoring	7
3.1 Obowiązki organów administracji państwowej na poziomie centralnym	7
3.2 Obowiązki marszałka województwa na poziomie samorządu województwa	8
3.3 Obowiązki samorządów na poziomie lokalnym.....	8
3.3.1 Samorząd gminny.....	8
3.3.2 Samorząd powiatowy	9
4 Podstawy prawne.....	10
4.1 Dyrektywy	10
4.2 Ustawy.....	11
4.3 Rozporządzenia	12
5 Charakterystyka Gminy Wręczyca Wielka	14
5.1 Dane ogólne.....	14
5.2 Historia	14
5.3 Środowisko geograficzno - przyrodnicze gminy.....	15
5.4 Warunki klimatyczne.....	16
5.5 Walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze gminy Wręczyca Wielka	16
6 Charakterystyka i szkodliwość azbestu.....	18
6.1 Informacje ogólne.....	18
6.2 Właściwości azbestu.....	19
6.3 Rodzaje wyrobów zawierających azbest	19
6.4 Zastosowanie azbestu	20
6.4.1 Budownictwo	20
6.4.2 Energetyka.....	20
6.4.3 Transport	21
6.4.4 Przemysł chemiczny.....	21
6.5 Charakterystyka odpadów zawierających azbest	21
6.6 Szkodliwość azbestu dla organizmu ludzkiego	22
7 Postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest	25
7.1 Wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest.....	25
7.2 Warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.....	28
7.3 Bezpieczeństwo i higiena pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest	32
8 Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	34
8.1 Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.....	35
8.1.1 Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.	35

8.1.2	Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.	38
8.2	Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.....	40
8.2.1	Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.	40
8.2.2	Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz oczyszczeniem	42
8.3	Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.	43
8.3.1	Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.	43
8.4	Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów	45
8.4.1	Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.	45
9	Możliwości finansowania działań zmierzających do usunięcia wyrobów zawierających azbest.....	46
9.1	Środki budżetu państwa.....	46
9.2	Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie	46
9.3	Środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.....	47
9.3.1	Dofinansowanie ze statutowych środków WFOŚiGW w Katowicach	48
9.3.2	Dofinansowanie dla Jednostek Samorządu terytorialnego – dofinansowanie ze środków NFOŚiGW w Warszawie i WFOŚiGW w Katowicach	50
9.4	Środki pomocowe Unii Europejskiej.....	53
9.4.1	Regionalny Program Operacyjny Województwa śląskiego. Działanie 5.2 Gospodarka odpadami.....	53
9.4.2	Regionalny Program Operacyjny Województwa śląskiego. Działanie 6.2 Gospodarka odpadami.....	54
9.5	Kredyty	56
10	Stan istniejący – inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wręczyca Wielka	58
11	Bezpieczne postępowanie – usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wręczyca Wielka	65
11.1	Działania na lata 2012 – 2032.....	65
11.1.1	Inwentaryzacja	65
11.1.2	Usuwanie materiałów zawierających azbest z terenu Gminy Wręczyca Wielka.....	65
11.2	Koszty działań w latach 2012 – 2032	66
11.3	Harmonogram	67
11.3.1	Harmonogram usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w kraju	67
11.3.2	Harmonogram usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w Gminie Wręczyca Wielka	67
11.4	Sprawozdawczość	68
12	Wytyczne dla działań edukacyjnych	69
13	Literatura	70
14	Załączniki	71

14.1	Załącznik Nr 1 – ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest	71
14.2	Załącznik Nr 2 – karta przekazania odpadu	74
14.3	Załącznik Nr 3 – informacja o wyrobach zawierających azbest.....	76
14.4	Załącznik Nr 4 – projekt uchwały Rady Gminy w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji dla osób fizycznych ze środków budżetu Gminy	78
14.5	Załącznik Nr 5 – projekt zarządzenia Wójta Gminy ustalającego zasady i tryb przyznawania i rozliczania dotacji dla osób fizycznych	80
14.6	Załącznik Nr 6 – wzór wniosku o dofinansowanie dla Jednostek Samorządu terytorialnego, dofinansowanie ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW w Katowicach.....	83
14.7	Załącznik Nr 7 – Lista składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest	98
14.8	Załącznik Nr 8 – dane na temat ilości wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych w poszczególnych miejscowości Gminy Wręczyca Wielka.....	100

1 Wstęp

Zgodnie z **Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032** będącym załącznikiem do uchwały Nr 39/2010 Rady Ministrów z 15 marca 2010 roku Samorząd Gminny zobowiązany jest do przygotowania *Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy*. Usuwanie wyrobów zawierających azbest stanowi priorytet w walce z odpadami niebezpiecznymi ze względu na ochronę środowiska i zagrożenie zdrowia ludzi. Graniczny termin usunięcia wyrobów azbestowych na terytorium Polski określono na rok 2032. Warunkiem otrzymania przez Gminę dofinansowania na usuwanie azbestu i materiałów zawierających azbest jest posiadanie programu, który:

- uwzględnia ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy;
- wskazuje rejony o największych zagrożeniach dla zdrowia;
- określa gospodarkę wytworzonymi odpadami azbestowymi;
- przedstawia propozycje działań organizacyjnych, systemu kontroli i monitoringu programu.

W wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej w Gminie Wręczyca Wielka stwierdzono występowanie azbestu w gospodarstwach domowych oraz obiektach produkcyjno usługowych. Uzyskane informacje posłużyły utworzeniu bazy danych o obiektach, w których występują wyroby zawierające azbest.

Program zawiera informacje na temat właściwości wyrobów zawierających azbest i jego negatywnym wpływie na zdrowie człowieka oraz zasad postępowania przy ich użytkowaniu i usuwaniu zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Azbest i wyroby zawierające azbest są substancjami stwarzającymi wysokie niebezpieczeństwo dla ludzi i środowiska. Materiały te należy poddawać sukcesywnej eliminacji.

2 Cele i zadania programu

Opracowanie programu usuwania wyrobów zawierających azbest stanowi jedno z zadań samorządu gminnego określonych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu przyjętym w drodze uchwały przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej. W przyjętym programie krajowym określono cele do realizacji na poziomie krajowym:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- zadania legislacyjne;
- działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii uniecznawiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
- zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do uniecznawiania włókien azbestowych;
- monitoring realizacji Programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
- działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

Usunięcie wyrobów zawierających azbest przyniesie korzyści społeczne, ekonomiczne i ekologiczne polegające na:

- zmniejszeniu emisji włókien azbestu;
- uzyskaniu poprawy ochrony zdrowia mieszkańców;
- poprawie wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych i ich stanu technicznego.

Posiadanie przez gminę programu usuwania azbestu jest wypełnieniem jednego z podstawowych wymagań przy ubieganiu się o finansowe wsparcie wdrożenia projektów w zakresie unieszkodliwiania niebezpiecznych odpadów azbestowych na terenie gminy. Program uwzględnia ilość wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy, ze wskazaniem rejonów o największym zagrożeniu dla zdrowia, gospodarkę wytworzonymi odpadami azbestowymi, propozycję działań organizacyjnych, systemu kontroli i monitoringu programu. Podstawą dla opracowania programu była przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i utworzenie bazy danych o ich lokalizacji. Inwentaryzację przeprowadzono na podstawie informacji składanych przez właścicieli i zarządców nieruchomości. Dokonano spisu gospodarstw domowych, budynków wielorodzinnych, obiektów produkcyjnych, usługowych, gdzie stwierdzono występowanie azbestu. Uzyskane podczas inwentaryzacji informacje posłużyły utworzeniu bazy danych o nieruchomościach, na których występują wyroby zawierające azbest. Należy jednak podkreślić, że pomimo szerokiego rozpropagowania informacji o potrzebie zgłaszania faktu posiadania wyrobów zawierających azbest, część mieszkańców nie zrealizowała tego obowiązku. W „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wręczyca Wielka” (zwany dalej *Programem*) zawarto podstawowe informacje na temat azbestu, kierunkach zastosowania wyrobów azbestowych oraz jego wpływie na zdrowie człowieka. Przedstawiono szacunkowy koszt usunięcia tych wyrobów. *Program* ma na celu zapoznanie z przepisami prawnymi dotyczącymi postępowania przy użytkowaniu

i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz wynikającymi z nich procedurami aby uniknąć sytuacji np. niewłaściwego ich demontażu, a tym samym zagrożenia zdrowia ludzkiego.

3 Koordynacja i monitoring

Zadania przewidziane w Programie Krajowym będą realizowane na trzech poziomach:

- Centralnym – Rada Ministrów, Minister Gospodarki ;
- Wojewódzkim – samorząd województwa;
- Lokalnym – samorząd powiatowy i samorząd gminny.

Organem odpowiedzialnym za monitoring i koordynację realizacji Programu jest Minister Gospodarki, który powołuje:

- Głównego Koordynatora jako osobę odpowiedzialną za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw dotyczących uaktualniania Programu;
- Radę Programową, która – działając jako organ opiniodawczo-doradczy Ministra Gospodarki – skupia przedstawicieli wszystkich istotnych dla realizacji Programu organów, urzędów, instytucji i organizacji.

3.1 Obowiązki organów administracji państwowej na poziomie centralnym

- współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji zadań;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska), nadzorującymi przestrzeganie prawa przy prowadzeniu prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest i azbestu;
- stała współpraca z organami administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz innymi, do kompetencji których należy realizacja zadań;
- współpraca z mediami w tematyce azbestu;
- współdziałanie z organizacjami pozarządowymi;
- współpraca z instytucjami udostępniającymi środki finansowe na realizację zadań (Bank Ochrony Środowiska, wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, itp.);
- wspomaganie merytoryczne Ministra Gospodarki w sprawach związanych z azbestem, Ministra Środowiska w zakresie spraw związanych ze zrównoważonym rozwojem, Ministra Zdrowia w zakresie problematyki zdrowotnej;

- współpraca z Ministerstwem Środowiska oraz innymi instytucjami w zakresie spraw dotyczących krajowych strategii i programów związanych z ochroną środowiska oraz gospodarką odpadami;
- sporządzanie i przekazywanie stosownych informacji o stanie realizacji Programu – dla potrzeb Ministra Gospodarki i Rady Ministrów;
- współpraca z Radą Programową.

3.2 Obowiązki marszałka województwa na poziomie samorządu województwa

- współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji Programu;
- gromadzenie przez urząd marszałkowski informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie ich do Głównego Koordynatora z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w wojewódzkich planach gospodarki odpadami i programach ochrony środowiska, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- współpraca na szczeblu wojewódzkim z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska);
- współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin;
- współpraca z lokalnymi mediami w zakresie spraw objętych Programem;
- przygotowywanie i aktualizacja wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z samorządami powiatowymi i gminnymi, przekazywanie wytycznych oraz informacji związanych z realizacją Programu;
- przedkładanie Głównemu Koordynatorowi corocznej informacji o realizacji zadań na terenie województwa;
- opracowanie planu sytuacyjnego rozmieszczenia na terenie województwa wyrobów zawierających azbest na podstawie informacji przekazywanych przez samorządy lokalne i przedsiębiorców.

3.3 Obowiązki samorządów na poziomie lokalnym

3.3.1 Samorząd gminny

- gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

3.3.2 Samorząd powiatowy

- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- współpraca z organami kontrolnym (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

4 Podstawy prawne

Problem szkodliwości azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz działania zmierzające do ich eliminacji został zdefiniowany z ustawie 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 3 poz. 20 z późn. zmian.).

Konsekwencją ustawy było powstanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 roku, który wprowadził obowiązek opracowania programu na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

14 lipca 2009 roku uchwałą Rady Ministrów został ustanowiony program wieloletni pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”, który zastępuje dotychczasowy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, utrzymuje dotychczasowe cele i określa nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu. Ostatecznie zapisy programu zostały określone w załączniku do uchwały Nr 39/2010 Rady Ministrów z 15 marca 2010 roku, w którym nastąpiła ostateczna aktualizacja.

Poniżej przedstawiono akty prawne obowiązujące w Unii Europejskiej i Polsce dotyczące postępowania z azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.

4.1 Dyrektywy

- dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz.Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 3, str. 317),
- dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 264),
- dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz.Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269),
- dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy 50 (Dz.Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349),

- dyrektywa Rady 91/689/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych (Dz.Urz. WE L 377 z 21.12.1991, str. 20, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 2, str. 78),
- dyrektywa Rady 92/57/EEG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósmą szczegółową dyrektywą w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EEG) (Dz. Urz. WE L 245, z 26.08.1992, str. 6, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz.5, t. 2, str. 71),
- dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz.Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str.12, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213),
- dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EEG) (Dz.Urz. WE L 158 z 30.04.2004, str. 50; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35),
- dyrektywa 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów (Dz. Urz. WE L114 z 27.4.2006, str. 9).

4.2 Ustawy

- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.),
Ustawa weszła w życie po 28 września 1997 roku. Zakazuje ona wprowadzania na polski obszar celny wyrobów zawierających azbest, azbestu, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998r., a z dniem 28 marca 1999r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi tylko azbest i wyroby, które ze względów technicznych i technologicznych nie mogą jeszcze być zastąpione wyrobami bezazbestowymi. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister Gospodarki w drodze rozporządzenia. Wymieniona ustawa praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczaniu środowiska.
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa zawiera szereg istotnych i ważnych postanowień dotyczących m. in.:
państwowego monitoringu środowiska, jako systemu pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku,

opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich, zmierzających do przestrzegania standardów jakości środowiska, ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, sposobu postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, kar i odpowiedzialności za nieprzestrzeganie zasad i przepisów dotyczących ochrony środowiska.

Azbest zgodnie z art. 160 Prawa ochrony środowiska należy do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Substancje te powinny podlegać sukcesywnej eliminacji zgodnie z art. 162 ustawy. Występowanie substancji zawierających i azbest powinno zostać udokumentowane, a informacje o rodzaju, ilości i miejsca występowania powinny przekazane do wojewody, wójta, burmistrza lub prezydenta miasta zgodnie z rozporządzeniami wykonawczymi do prawa ochrony środowiska.

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, z późn. zm.),
Ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. W ustawie określone są obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych. Ustawa wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym z uwzględnieniem planu unieszkodliwiania odpadów azbestowych.
- ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz.U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. Nr 199, poz. 1671, z późn. zm.)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz.U. Nr 180, poz. 1495),
- ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.)

4.3 Rozporządzenia

- zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz.U. Nr 201, poz. 1674),

- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U. Nr 217, poz. 1833, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz.U. Nr 191, poz. 1595),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 5 lipca 2004 r. w sprawie ograniczeń, zakazów lub warunków produkcji, obrotu lub stosowania substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych oraz zawierających je produktów (Dz.U. Nr 168, poz. 1762, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. Nr 216, poz. 1824)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112, poz. 1206),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz.U. Nr 66, poz. 620, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz.U. Nr 128, poz. 1347),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz.U. Nr 30, poz. 213)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów odpadów, których przewóz w celu unieszkodliwiania jest zabroniony (Dz.U. Nr 119, poz. 769),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz.U. Nr 236, poz. 1986),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U. Nr 8 z 2011 r. poz. 31).

5 Charakterystyka Gminy Wręczyca Wielka

5.1 Dane ogólne

Gmina Wręczyca Wielka jest jedną z 168 gmin województwa śląskiego. Położona jest w powiecie kłobuckim (9 gmin). Leży w północnej części województwa, w odległości 12 km od Częstochowy. Zajmuje powierzchnię 148 km², co stanowi ok. 1,2 % powierzchni województwa śląskiego (12 309 km²) i 16,6 % powiatu kłobuckiego (889 km²). Ludność Gminy Wręczyca Wielka liczy 17.407 mieszkańców (stan na 31.12.2008 r), co stanowi niespełna 0,4 % ludności województwa śląskiego (4 889 tys.) oraz 19,8 % ludności powiatu kłobuckiego (85 tys.). Graniczy z gminami: Kłobuck, Opatów i Panki - na północy, Częstochowa - na wschodzie, Herby - na południu oraz Przystajń i Blachownia - na zachodzie. Centralnym ośrodkiem gminy jest miejscowość Wręczyca Wielka. Większe ośrodki w gminie to: Kalej, Truskolasy, Borowe oraz Bieżeń. W skład gminy wchodzi 28 sołectw skupiających 26 miejscowości.

Do głównych czynników rozwoju gospodarczego danego obszaru należy jego położenie oraz potencjał ludnościowy. Poza teren gminy w 1988 r. 26% mieszkańców dojeżdżało do pracy w Częstochowie, 33% do miast Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Gmina Wręczyca Wielka zlokalizowana jest w bliskiej odległości od miasta Częstochowy oraz powiatowego ośrodka. Przez teren gminy przebiega magistrala kolejowa Śląsk - Porty oraz linia kolejowa Herby Nowe – Wieluń - Kępno. Także przebiega droga wojewódzka Częstochowa - Wręczyca Wielka – Olesno, Blachownia - Wręczyca Wielka - Kłobuck. Odległość gminy do wybranych miast Polski wynosi: Katowice 78 km, Opole 88 km, Kraków 130 km, Łódź 137 km, Warszawa 226 km.

5.2 Historia

O przeszłości historycznej osadnictwa świadczyć może 38 zarejestrowanych stanowisk archeologicznych oraz nieliczne zachowane obiekty zabytkowe. Są to: występujące w rejonie Truskolas cmentarzysko kultury łużyckiej (V okres epoki brązu), stanowisko „Zamczysko” z wczesnego średniowiecza w miejscowości Wręczyca Mała, obiekty zabytkowe w postaci zespołu dworskiego w Grodzisku, cmentarza, kaplic, kościoła w Truskolasach, młyna w Pile (ruina) i budynków mieszkalnych w kilku miejscowościach.

Osadnictwo rozwijało się w oparciu o naturalne zasoby przyrody - grunty rolne, lasy oraz surowce mineralne - rudy żelaza (rejon Wręczyca Wielka – Kalej -Golce).

W przekazach historycznych dotyczących lat 1815 - 50 znajdujemy informacje o istnieniu szkół elementarnych we wsiach: Truskolasy, Węglowice, Wręczyca i Piła. Świadczy to o stałym rozwoju osiedli wiejskich.

W latach 1950 - 60 rozwój kopalnictwa rud żelaza oprócz zagospodarowania terenu gminy obiektami przemysłowymi z nim związanymi, zaakcentował się w terenie charakterem zabudowy mieszkaniowej (osiedla przykopalniane), a rozwój urbanizacji lat 1970 - 80 przemieszaniem zabudowy zagrodowej z jednorodzinną, realizowaną dla ludności zatrudnionej głównie poza terenem gminy.

5.3 Środowisko geograficzno - przyrodnicze gminy

Pod względem geograficznym Gmina Wręczyca Wielka położona jest na Wyżynie Woźnicko - Wieluńskiej w obrębie trzech regionów fizyczno-geograficznych: Obniżenia Górnej Warty, Progu Środkowo - Jurajskiego (Garb Herbski) oraz Wyżyny Wieluńskiej.

Gmina Wręczyca Wielka pod względem geologicznym znajduje się w części północno - wschodniej monokliny Śląsko - Krakowskiej. Charakteryzuje się ona monoklinalnym ułożeniem warstw starszego podłoża. Utwory starsze od trzeciorzędu – trias, jura, stanowią jednoskrzydłową antyklinę, zapadającą łagodnie ku północnemu wschodowi pod niewielkim kątem 1 - 5. Surowce mineralne występujące na terenie gminy zaliczono do następujących grup surowcowych:

✓ surowce okruchowe

Surowce okruchowe występują w postaci piasków, pospółek i żwirów pochodzenia lodowcowego i wolnolodowcowego. Eksploatowane są w kilku punktach na terenie gminy głównie dla potrzeb budownictwa lokalnego (Grodzisko, Wręczyca Wielka, Truskolasy, Hutka, Nowiny, Czarna Wieś).

Ponadto na terenie gminy występują udokumentowane złoża piasków na północ od miejscowości Hutka oraz piasków i żwirów na terenie lasów państwowych na granicy z gminą Panki.

✓ surowce ilaste

Surowce ilaste reprezentowane są przez iły rudonośne doggeru. Wykorzystywane są one do produkcji materiałów ceramicznych (cegła, akerman) dla potrzeb budownictwa lokalnego (cegielnia Grodzisko). Udokumentowane a nie eksploatowane złoża iłów batońskich (dogger) występuje na terenie miejscowości Grodzisko - Wręczyca Wielka i Mała.

✓ surowce wapienne

Surowce wapienne reprezentowane przez złoża wapieni malmu były eksploatowane dla potrzeb budownictwa lokalnego, w miejscowości Pierzchno. Obecnie eksploatacji zaniechano.

✓ rudy żelaza - złoża udokumentowane - obecnie nie eksploatowane.

Obszar Gminy Wręczyca Wielka odwadnia sieć rzeczna należąca do zlewni rzeki Warty.

Zachodnią i północno - zachodnią część gminy odwadnia Pankówka i Biała Oksza z dopływami, wschodnią - Czarna Oksza z dopływami i Biała Oksza z dopływami, fragmentarycznie Gorzelanka - dopływ Stradomki.

Między dopływami Liswarty i Warty przebiega dział wody III - rzędu. Rzeka Pankówka bierze początek na zachód od miejscowości Węglowice. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 19 km. Dolinę rzeki zajmują łąki częściowo podmokłe z nielicznymi torfowiskami. Średnia głębokość rzeki wynosi 0,6 m, szerokość średnia 5 m. Szybkość przepływu rzeki wynosi 0,5m/sek. Średnia wysokość brzegów 1 - 1,5 m. Brzegi na odcinkach uregulowanych ubezpieczone są darnią i płotkiem faszynowym.

Rzeka Czarna Oksza bierze początek w okolicy wsi Golce i płynie w kierunku wschodnim. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 14 km i odcinek ten jest w całości uregulowany. Średnia głębokość rzeki wynosi 0,5 m, szerokość średnia 4 m. Brzeg posiada ubezpieczony darnią i płotkiem faszynowym. Szybkość przepływu 0,4 m/sek. Średni spadek 1 – 5 %. Oprócz wód płynących na terenie gminy występują wody powierzchniowe stojące.

W pobliżu miejscowości Jezioro i na terenie miejscowości Wręczyca Wielka (przy lesie państwowym) znajdują się zarastające jeziora - oczka. Sztuczny ciąg zbiorników hodowlanych zlokalizowanych na dopływie Czarnej Okszy w miejscowości Grodzisko. W Pile I znajduje się zbiornik wodny.

5.4 Warunki klimatyczne

Gmina Wręczyca Wielka położona jest w zachodniej części częstochowsko - kieleckiej dzielnicy klimatycznej.

Korzystne są warunki klimatyczne:

• średnioroczna temperatura powietrza	-	7,5°C,
• okres wegetacji	-	212 dni,
• okres bezprzymrozkowy	-	150 dni,
• długość zalegania okrywy śnieżnej	-	71 dni,
• średnia liczba dni z mgłą	-	28 dni.

Mniej korzystne są warunki wilgotnościowe. Średnia suma opadów wynosi 650 mm z objawami niedoboru w miesiącach maj - sierpień.

5.5 Walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze gminy Wręczyca Wielka

Gmina Wręczyca Wielka posiada wiele walorów krajobrazowych i turystycznych. Na wartości przyrodnicze gminy składa się bogata i interesująca flora, obejmująca

rzadkie rośliny wpisane do „Czerwonej Księgi” (8 gatunków), torfowiska (np. „Jeziorowe Bagno”), stare wiekowe drzewa otaczające obiekty sakralne, czy pojedyncze rozrzucone przy drogach - jako pomniki przyrody. Na szczególną uwagę zasługują ok. 200 - letnie dęby porastające wały obronne i fosy w rezerwacie przyrody „Zamczysko”. Niewiele jest natomiast zabytków architektury, do najcenniejszych zaliczyć należy drewniany kościół parafialny p.w. św. Mikołaja w Truskolasach, wzniesiony w pierwszej połowie XVIII wieku.

Na terenie gminy znajdują się również pomniki przyrody - 6 obiektów, które zlokalizowane są w miejscowościach:

- Truskolasy 2 aleje lipowe + 1 dąb szypułkowy
- Wręczyca dąb szypułkowy
- Pierzchno lipa szerokolistna

Obszar Gminy Wręczyca Wielka, pomimo małego zróżnicowania hipsometrycznego i lokalnych przeobrażeń wywołanych przez przemysł wydobywczy w ok. Kalei, Wręcycy Wielkiej, Golców i Truskolas, stanowi niewątpliwie obszar o wysokich walorach krajobrazowych. Na jego atrakcyjność składa się różnorodność elementów krajobrazu, tworzących tu harmonijny i naturalny układ przestrzenny. Spotyka go się najczęściej w dolinach rzek – szczególnie ich górnych, źródłkowych odcinkach – oraz terenach leśnych, poprzecinanych licznymi ciekami wodnymi, śródleśnymi łąkami, polanami oraz kompleksem stawów w Grodzisku.

Przez teren Gminy Wręczyca Wielka przebiega częściowo „Szlak rezerwatów Przyrody” Blachownia - Lipie o łącznej długości 67,5 km. Szlak bierze początek w Blachowni, gdzie projektuje się utworzenie rezerwatu fizjocenotycznego „Moczary Stradomki”. Stąd drogami leśnymi kieruje się na północ (omijając Kalej i Wręczycę Wielką) w kierunku Grodziska. Dalej doliną Czarnej Okszy opuszcza teren gminy. Na teren Gminy Wręczyca Wielka wchodzi ponownie od strony Nadleśnictwa Kłobuck i prowadzi na zachód linią oddziałową przez zwarty kompleks leśny leśnictwa Skrzyszów w kierunku Truskolas, gdzie zmienia się charakter wędrówki. Otwarty krajobraz z najwyższym wzniesieniem na ul. Słowackiego w Truskolasach stanowią doskonały punkt na dolinę Pankówki, którą szlak kieruje się w kierunku Panek, dostarczając wielu wrażeń estetycznych, obok podstawowych, których celem było poznawanie i obcowanie z przyrodą na całej długości wędrówki.

6 Charakterystyka i szkodliwość azbestu

6.1 Informacje ogólne

Azbest jest nazwą ogólną obejmującą włókniste minerały z grupy serpentynów i amfiboli. Nazwa ta wywodzi się od greckiego słowa "asbestos" oznaczającego "niewygasający" lub "niezniszczalny". Starożytni Grecy stosowali azbest do wyrobu knotów w lampach oliwnych. Surowcem powszechnie stosowanym stał się w XX wieku.

Azbest to włókniste formy krzemianów mineralnych należące do form skalnych. Dają się one rozszczepiać na włókna elementarne o grubości rzędu od kilkunastu (serpentyny) do kilkuset milimetrów (amfibole) i długości od kilku do kilkudziesięciu centymetrów. Pod względem składu chemicznego minerały te są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i/lub sodu.

Dzięki od dawna znanych i cenionych właściwości: odporności mechanicznej i na wysoką temperaturę, trzy minerały azbestowe zyskały popularność i szerokie zastosowanie w gospodarce światowej. Są to: najbardziej rozpowszechniony chryzotyl (azbest biały), w mniejszym stopniu wykorzystywany krokidolit (azbest niebieski) i jeszcze rzadziej stosowany amozyt (azbest brązowy).

- *azbest chryzotylowy* (serpentyn) nr CAS 77536-66-4 o składzie $Mg_6[(OH)_8Si_4O_{10}]$, stosowany przede wszystkim do produkcji płyt azbestowo-cementowych;
- *krokidolit*, nr CAS 12001-28-4, o składzie $Na_2Fe_3Fe_2[(OH)Si_4O_{11}]_2$ charakteryzujący się bardzo wysoką kaso i ługoodpornością;
- *amozyt*, nr CAS 12172-73-5, o składzie $(Fe,Mg)_7Si_8O_{22}(OH)_2$ stosowany w wyrobach tekstylnych;

oraz

- *azbest antofyllitowy*, nr CAS 77536-67-5, o składzie $(Mg,Fe)_7(OH, Si_4O_{11})_2$ najbardziej ze wszystkich azbestów odporny na wysoką temperaturę;
- *aktynolit*, nr CAS 77536-66-4, o składzie $Ca_2(Mg,Fe)_5Si_8O_{22}(OH)_2$;
- *tremolit – azbest jedwabisty*, nr CAS 77536-68-6, o składzie $Ca_2Mg_5(Si_8O_{22})(OH)_2$ ze względów estetycznych używany do wytwarzania różnorodnych wyrobów galanteryjnych.

Pomimo szerokiego zastosowania praktycznego materiały zawierające azbest należą do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi i z tego powodu powinny podlegać sukcesywnej eliminacji. Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych a gospodarka nimi wymaga prawidłowego prowadzenia oraz szczególnej kontroli.

6.2 Właściwości azbestu

Specyficzne właściwości azbestu a przede wszystkim niepalność, wytrzymałość mechaniczna i termiczna oraz elastyczność sprawiły, że azbest znalazł bardzo szerokie zastosowanie w różnych technologiach przemysłowych. Po doprowadzeniu do temperatury 350°C odporność mechaniczna azbestu spada zaledwie o 20% (spowodowane to jest usunięciem części wody). Natomiast po przyjęciu wody z wilgotnego otoczenia wraca do poprzedniego stanu. Dopiero rozgrzanie do temperatury ponad 700°C powoduje całkowite odparowanie wody i nieodwracalną utratę elastyczności i zniszczenie materiału.

Największa ilość azbestu (około 85% całkowitego zużycia) wykorzystywana była w produkcji materiałów budowlanych, przede wszystkim do wytwarzania dachowych i elewacyjnych płyt azbestowo-cementowych. Stosowany był na dużą skalę do połowy lat osiemdziesiątych, czyli do momentu udowodnienia szkodliwego oddziaływania tego materiału na zdrowie ludzi.

6.3 Rodzaje wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, przyjmując jako kryterium zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową wyrobu.

Klasa I - wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ definiowane jako „miękkie” (słabo spoiwiste) zawierające powyżej 20% azbestu i małą ilość lepiszcza. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia stwarzając poważne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu takie jak, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe oraz materiały i wykładziny cierne.

Klasa II - wyroby o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde” zawierające poniżej 20% azbestu. Włókna azbestowe w tych wyrobach są mocno związane i nawet w przypadku mechanicznego uszkodzenia materiału w stosunkowo niewielkiej ilości przedostają się do otoczenia. Wyroby „twarde” są odporne na destrukcję, a duże niebezpieczeństwo zanieczyszczenia środowiska i zagrożenia zdrowia ludzkiego występuje przy ich obróbce mechanicznej (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych.

Do tej klasy wyrobów zaliczane są między innymi: powszechnie stosowane płyty azbestowo-cementowe faliste, płyty „karo” oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym. W znacznie mniejszych ilościach stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe, w postaci rur służących do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych czy kominów i zsypów.

6.4 Zastosowanie azbestu

Azbest znalazł bardzo szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych, budownictwie, energetyce, transporcie w postaci ponad 3000 wyrobów.

W Polsce największe ilości azbestu zużywano w różnych procesach produkcyjnych w latach 70-tych - około 100 tys. Mg rocznie, natomiast w latach 80-tych ilość zużywanych wyrobów zmniejszyła się do około 60 tys. Mg, a na początku lat 90-tych do 30 tys. Mg.

6.4.1 Budownictwo

Najwięcej wyrobów azbestowych wykorzystano w budownictwie i do produkcji materiałów budowlanych - około 85% z całości wytworzonych wyrobów.

Z szacunkowych ocen wynika, że w Polsce na dachach i fasadach budynków znajduje się obecnie ok. 1,35 miliarda m² płyt azbestowo-cementowych.

Innym rodzajem wyrobów azbestowych stosowanych w budownictwie zarówno mieszkalnym jak i przemysłowym są rury azbestowo-cementowe, których ilość szacuje się na około 600 tys. ton.

Z danych przytaczanych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” wynika, że największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występuje w województwie mazowieckim i lubelskim (powyżej 2 mln ton) natomiast najmniejsze w województwach opolskim i lubuskim (poniżej 0,5 mln ton).

6.4.2 Energetyka

W przemyśle energetycznym wyroby zawierające azbest stosowano w:

- kominach o dużej wysokości (dylatacje wypełnione sznurem azbestowym);
- chłodniach kominowych (płyty azbestowo-cementowe w zraszalnikach i w obudowie wewnętrznej chłodni);
- chłodniach wentylatorowych w obudowie wewnętrznej chłodni oraz w rurach odprowadzających parę;
- zraszalnikach itp. (w formie izolacji cieplnej ze sznura azbestowego);
- w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Ilość płyt azbestowo - cementowych zabudowanych w chłodniach kominowych oraz wentylatorowych szacuje się na ponad 300 tys. Mg.

6.4.3 Transport

Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach kolejowych jako: maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych, w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych - sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest również w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. na statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

6.4.4 Przemysł chemiczny

Z azbestu wykonane są przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest występuje w hutach szkła (np. w wałach ciągnących).

6.5 Charakterystyka odpadów zawierających azbest

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) określa rodzaje odpadów zawierających azbest. Są one oznaczone „gwiazdką” tzn. zostały uznane za odpady niebezpieczne w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, z późn. zmian.). W zależności od źródła powstawania w rozporządzeniu wymieniono dziewięć rodzajów odpadów zawierających azbest:

- **Kod:** 06 07 01* **Podgrupa:** Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania chlorowców oraz z chemicznych procesów przetwórstwa chloru. **Rodzaj:** Odpady azbestowe z elektrolizy
- **Kod** 06 13 04* **Podgrupa:** Odpady z innych nieorganicznych procesów chemicznych. **Rodzaj:** Odpady z przetwarzania azbestu.
- **Kod** 10 11 81* **Podgrupa:** Odpady z hutnictwa szkła. **Rodzaj:** Odpady zawierające azbest.
- **Kod** 10 13 09* **Podgrupa:** Odpady z produkcji spoiw mineralnych (w tym cementu, wapna i tynku) oraz z wytworzonych z nich wyrobów. **Rodzaj:** Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo -azbestowych
- **Kod** 15 01 11* **Podgrupa:** Odpady opakowaniowe (włącznie z selektywnie gromadzonymi komunalnymi odpadami opakowaniowymi). **Rodzaj:** Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi.
- **Kod** 16 01 11* **Podgrupa:** Zużyte lub nienadające się do użytkowania pojazdy (włączając maszyny pozadrogowe), odpady z demontażu, przeglądu i konserwacji pojazdów (z wyłączeniem grup 13 i 14 oraz podgrup 16 06 i 16 08). **Rodzaj:** Okładziny hamulcowe zawierające azbest.
- **Kod** 16 02 12* **Podgrupa:** Odpady urządzeń elektrycznych i elektronicznych. **Rodzaj:** Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest.

- **Kod 17 06 01*** **Podgrupa:** Materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest. **Rodzaj:** Materiały izolacyjne zawierające azbest.
- **Kod 17 06 05*** **Podgrupa:** Materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest 24. **Rodzaj:** Materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

6.6 Szkodliwość azbestu dla organizmu ludzkiego

Ze względu na swoje właściwości fizykochemiczne azbest jest wyjątkowo niebezpieczny dla zdrowia ludzi i środowiska przyrodniczego.

W środowisku naturalnym azbest nie stanowi żadnego niebezpieczeństwa. Dobrze zabezpieczony nie stanowi zagrożenia dla zdrowia ludzi. Problem szkodliwości występuje w chwili zaistnienia warunków stwarzających możliwość uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Może to nastąpić w przypadku uszkodzenia wyrobów zawierających azbest oraz ich złego stanu technicznego, w tym uszkodzenia mechanicznego, spękania powierzchni, korozji chemicznej, biologicznej. Zmiany wilgotnościowe powodują osłabienie spoiwa wyrobów, co objawia się np. wykwitami, złuszczeniami wyrobów, śladami drobnego pyłu na podłodze w miejscu ich zastosowania. Azbest może również uwalniać się do otoczenia w wyniku drgań, tarcia, wibracji przenoszonych na wyroby z azbestem, pochodzące na przykład od pracy maszyn.

Zabezpieczone wyroby zawierające azbest, w dobrym stanie technicznym gdy nie są poddawane działaniom mechanicznym nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzi. Niezwykle groźna jest emisja włókien azbestowych do otoczenia, kiedy następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wdychania. Należy zwrócić uwagę na praktyczną niezniszczalność raz wprowadzonych włókien do środowiska, które przenosząc się nie tracą swych właściwości chorobotwórczych. Uwalnianie włókien może wystąpić w przypadku eksploatacji płyt azbestowo-cementowych, czy rur azbestowo-cementowych w złym stanie technicznym ale przede wszystkim podczas usuwania płyt azbestowo-cementowych z budynków bez odpowiednich zabezpieczeń.

Trwałość wyrobów azbestowo-cementowych jest znaczna i szacowana, na co najmniej 30 do 60 lat. Jednak po około 30 – 40 latach eksploatacji wyrobów zawierających azbest, w wyniku oddziaływania środowiska atmosferycznego, następuje ich rozwarstwianie, wyodrębnianie się włókien i granulatów. W takim stanie azbest jest najbardziej niebezpieczny dla zdrowia człowieka.

Zdaniem naukowców azbest spożyty w wodzie nie jest zagrożeniem dla zdrowia. Niebezpieczne natomiast są włókna azbestu rozprzestrzeniające się z powietrzem atmosferycznym, które podczas wdychania przenikają do układu oddechowego człowieka. Pod względem szkodliwości dla zdrowia najbardziej niebezpieczne są płyty azbestowo-cementowe, kanały eksploatacyjne a szczególnie kanały wentylacyjne oraz płyty okładzinowe.

Problemem jest również emisja włókien azbestu z niekontrolowanych („dzikich”) wysypisk oraz z działalności przedsiębiorstw, które wytwarzają odpady azbestowe niezgodnie z obowiązującymi zasadami bez stosownych decyzji i zezwoleń. Ze względu na wysokie koszty część właścicieli nieruchomości decyduje się na usuwanie azbestu samodzielnie narażając się na niebezpieczeństwo utraty zdrowia i na zanieczyszczenie środowiska.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 września 1996r. (Dz.U. nr 121, poz. 571) wszystkie gatunki azbestu zostały uznane w Polsce za rakotwórcze. Cechą charakterystyczną zachorowań na choroby będące konsekwencją bytowania człowieka w środowisku zanieczyszczonym azbestem jest możliwość pojawienia się objawów chorobowych po długim okresie utajenia nawet do 50 lat po zaprzestaniu kontaktu z włóknami azbestu.

Największe zagrożenie na wystąpienie choroby mają ludzie mający zawodowy kontakt z włóknami azbestu oraz osoby mieszkające w pobliżu zakładów pracy lub składowisk odpadów zawierających azbest (szczególnie dzikich wysypisk).

Do chorób, które mogą być konsekwencją przebywania w środowisku zanieczyszczonym włóknami azbestu są:

- raka płuc,

Chorobą, którą najczęściej wywołuje azbest jest nowotwór dróg oddechowych. Jest to seria nienaprawionych defektów genetycznych w komórkach, prowadzących do rozwoju guza. W zależności od poziomu ekspozycji ryzyko zachorowania na raka płuc wzrasta.

- pylicy azbestowej;

Pylica azbestowa (inaczej azbestoza) nie powoduje raka, ale wywołuje nieodwracalną chorobę płuc będącą wynikiem wieloletniego wdychania włókien azbestowych. Choroba postępuje nawet po ustaniu styczności z azbestem. W jej wyniku uszkodzony zostaje miąższ płuc, co powoduje sztywnienie płuc powodujące trudności z oddychaniem. Dopływ krwi do płuc zmienia się, obniżając ich wydajność, a to nadmiernie obciąża serce. Włókna azbestowe powodują zgrubienia pęcherzyków płucnych, co zmniejsza ilość absorbowanego tlenu i wydalanego dwutlenku węgla. Częstsze kontakty zwiększają ryzyko zapadnięcia na pylicę azbestową i przyspieszają jej rozwój.

- międzybłoniak

Międybłoniak opłucnej to nowotwór powstający w opłucnej, a więc w błonie osłaniającej płuca. Choroba ta może się rozwinąć 20 - 70 lat po styczności z nawet niewielkimi ilościami niebieskiego lub brązowego azbestu. Najczęściej występuje u mężczyzn w podeszłym wieku i w najbliższych latach można się spodziewać wzrostu zachorowalności na nią. Powoduje ból w klatce piersiowej i duszność oraz gromadzenie się płynu w jamie opłucnej (zwanego wysiękiem opłucnowym). Przyczyn choroby należy

szukać w szczegółowej historii styczności pacjenta z azbestem. Większość pacjentów umiera w ciągu roku od czasu wykrycia nowotworu, a leczenie zwykle ogranicza się do uśmierzania objawów. Pracownicy mający styczność z dużymi ilościami azbestu ponoszą ryzyko zachorowania także na nowotwór płuc (gruczolowy rak oskrzelikowy). Prawdopodobieństwo rozwinięcia się choroby występuje 15 – 20 lat po zetknięciu się z azbestem, przy czym żadna inna choroba spowodowana azbestem nie doprowadziła do większej liczby zgonów.

Azbest może również powodować zgrubienie błony otaczającej płuca i wyściełającej klatkę piersiową (rozlane zgrubienia opłucnej). Może również wywoływać formowanie się obszarów zbliznowaczonej tkanki zwanych blaszkami opłucnowymi. Blaszkki opłucnowe nie powodują objawów i nie mają charakteru nowotworowego. Palenie tytoniu przyspiesza postępowanie choroby oraz zwiększa ryzyko zapadnięcia na nowotwór płuc u osób cierpiących na pylicę azbestową.

Pomimo zaprzestania produkcji oraz stosowania wyrobów azbestowo-cementowych, nadal istnieje zanieczyszczenie środowiska pyłem i włóknami azbestowymi, wynikające z uszkodzonych płyt azbestowo-cementowych, nieprawidłowego usuwania płyt z dachów i elewacji budynków oraz dzikich wysypisk odpadów azbestowych

Długie okresy między pierwszym narażeniem, a pojawieniem się patologii – zwłaszcza nowotworów – oznaczają, że skutki aktualnego narażenia pojawiać się będą do 30 lat od rozpoczęcia ekspozycji.

7 Postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest

Zgodnie z ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 3, poz. 20 z późn. zmian.) produkcja wyrobów zawierających azbest jest zakazana. W programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032 przyjętym przez Radę Ministrów uchwałą Nr 39/2010 w dniu 15 marca 2010 r., oszacowano że w kraju pozostaje około 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest. Najwięcej zabudowanych wyrobów azbestowych w przeliczeniu na osobę występuje na terenie województw mazowieckiego, lubelskiego, podlaskiego i świętokrzyskiego. Najmniej wyrobów z azbestem występuje w województwie lubuskim, opolskim i zachodniopomorskim.

7.1 Wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest

Wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest zostały określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz.U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31). W rozporządzeniu określono:

- wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest;
- wymagania w zakresie wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest;
- wymagania w zakresie przemieszczania odpadów zawierających azbest;
- sposób oznaczania miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń zawierających azbest;
- sposób inwentaryzowania wyrobów zawierających azbest w miejscach ich wykorzystywania;
- terminy przedkładania odpowiednio marszałkowi województwa albo wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o:
 - rodzaju, ilości i miejscach występowania wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest,
 - instalacjach lub urządzeniach zawierających azbest,
 - przewidywanym terminie usunięcia wyrobów zawierających azbest;
- formę i układ przedkładanych informacji, o których mowa powyżej;
- terminy, w których powinny być oczyszczone instalacje lub urządzenia zawierające azbest.

Przy wykorzystywaniu wyrobów zawierających azbest należy uwzględniać wyniki przeprowadzonych kontroli oraz „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” przeprowadzonej zgodnie z rozporządzeniem Ministra

Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649 z późn. zmian.).

Wyroby zawierające azbest mogą być wykorzystywane w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi w terminie do dnia 31.12.2032 r. Jednocześnie instalacje lub urządzenia zawierające azbest muszą być oczyszczone z wyrobów zawierających azbest lub ich wymianę na bezazbestowe w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi również w terminie do dnia 31.12.2032 r.

Dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, sporządza się coroczny plan kontroli jakości powietrza obejmujący pomiary stężenia pyłów zawierających azbest. W przypadku przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy, stwierdzonego w wyniku realizacji corocznego planu kontroli jakości powietrza, podejmuje się niezwłocznie działania w celu ograniczenia stężenia pyłów zawierających azbest do wartości poniżej wartości dopuszczalnej. Szczegółowe wymagania techniczne w zakresie oczyszczania pomieszczeń, w których znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, określa projekt techniczny usuwania lub wymiany wyrobów zawierających azbest na wyroby bezazbestowe wraz z harmonogramem prac, sporządzony na koszt wykorzystującego instalację lub urządzenie. Projekt i harmonogram, sporządza się przed każdym oczyszczaniem instalacji lub urządzenia zawierającego azbest. Uwzględniają one w szczególności wykonanie pomiarów stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy, przed wykonaniem i po wykonaniu prac. Dodatkowy pomiar stężenia pyłów zawierających azbest przed wykonaniem prac nie jest wymagany, o ile aktualne są pozytywne wyniki pomiarów wynikające z corocznego planu kontroli jakości powietrza.

Drogę utwardzoną odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zmian.), po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu, wykorzystuje się bez ograniczeń czasowych. W przypadku naruszenia nawierzchni drogi zabezpieczonej i jej pobocza, stwierdzonego w wyniku kontroli doraźnej lub realizacji planu kontroli, dalsze wykorzystywanie drogi jest możliwe po przeprowadzeniu działań skutecznie zabezpieczających przed emisją włókien azbestu.

Rury azbestowo-cementowe i elementy wyłączonych z użytkowania instalacji ciepłowniczych, wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych podziemnych zawierających rury azbestowo-cementowe, zainstalowane przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, pozostawia się w ziemi bez ograniczeń czasowych pod warunkiem, że ich usytuowanie nie naraża na kontakt z azbestem przy czynnościach obsługowych użytkowanych instalacji infrastrukturalnych, w szczególności gdy rury azbestowo-cementowe są położone poniżej użytkowanych instalacji.

Instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo-cementowe wymagają oznakowania. W przypadku braku możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest oznakowanie umieszcza się w widocznym miejscu w każdym pomieszczeniu, w którym taka instalacja lub urządzenie się znajduje, dodając ostrzeżenie "Pomieszczenie zawiera azbest". Oznakowanie rur azbestowo-cementowych umieszcza się na stałych elementach nadpoziomowych instalacji. Drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu, podlegają oznakowaniu na elementach pionowych na całym odcinku drogi, po każdym skrzyżowaniu z inną drogą. Drogi zabezpieczone nie podlegają oznakowaniu po potwierdzeniu braku emisji włókien azbestu z odpadów zawierających azbest wykorzystanych do utwardzenia drogi zabezpieczonej. Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowo-cementowych określają załączniki do rozporządzenia rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest.

Wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo-cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest inwentaryzuje się poprzez sporządzenie spisu z natury. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest ujmuje wynik inwentaryzacji w "Informacji o wyrobach zawierających azbest" stanowiącej załącznik nr 3 do rozporządzenia (załącznik Nr 3 Do niniejszego opracowania) i przedkłada ją corocznie w terminie do dnia 31 stycznia właściwemu marszałkowi województwa. Osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą przedkłada podobną informację, odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Informacja, tą sporządza się w dwóch egzemplarzach:

- jeden egzemplarz przedkłada się w formie pisemnej właściwemu organowi;
- drugi egzemplarz przechowuje się przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Informacja o rozmieszczeniu dróg zabezpieczonych oraz dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczonych trwale przed emisją włókien azbestu, na terenie danej gminy oraz o potwierdzeniu braku emisji włókien azbestu z odpadów zawierających azbest wykorzystanych do utwardzenia danej drogi powinna być ogólnie dostępna w urzędzie gminy oraz na stronie internetowej urzędu.

Miejsca występowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest, rur azbestowo-cementowych oraz dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest należy zaznaczyć w planach sytuacyjnych oraz w dokumentacji technicznej.

7.2 Warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest

Zasady bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest określono w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649), które zmieniono rozporządzeniem z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz.U. Nr 162, poz. 1089). W rozporządzeniu określono:

- obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest;
- sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest;
- warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania;
- wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m^3 jest możliwe tylko po stwierdzeniu braku widocznych uszkodzeń mogących stwarzać warunki dla emisji azbestu do środowiska. Użytkując te wyroby, należy przestrzegać wymagań w zakresie ochrony środowiska. Niedopuszczalne jest wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w sposób umożliwiający emisję azbestu do środowiska.

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, ma obowiązek przeprowadzić kontrolę stanu tych wyrobów poprzez dokonania „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik do rozporządzenia (załącznik Nr 1 do niniejszego opracowania). Kolejne kontrole należy dokonać w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów. Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się jeden egzemplarz „oceny” i przechowuje się go łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej.

Przeprowadzenie oceny polega na udzieleniu (wybraniu) odpowiedzi na pytania w następujących grupach:

- Sposób zastosowania azbestu?
- Struktura powierzchni wyrobu z azbestem?
- Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem?
- Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych?
- Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej?

Każdej odpowiedzi przyporządkowana jest odpowiednia liczba punktów. W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie

wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych:

- Stopień pilności I** od 120 punktów – wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie.
- Stopień pilności II** od 95 do 115 punktów wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku.
- Stopień pilności III** do 90 punktów wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.

W celu bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, które nie zostały zakwalifikowane do wymiany należy je zabezpieczyć przez zabudowę (zamknięcie) przestrzeni, w której się znajdują bez naruszenia samego wyrobu lub pokrycie wyrobów lub ich powierzchni szczelną powłoką z głęboko penetrujących środków wiążących azbest. Podczas prac zabezpieczających należy wyeliminować jakąkolwiek obróbkę mechaniczną. W terminie 30 dni od przeprowadzonego zabezpieczenia należy ponownie dokonać oceny zgodnie z ww. wzorem.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, obowiązany jest do:

- uzyskania odpowiednio zezwolenia, pozwolenia, decyzji zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami albo złożenia organowi informacji o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi;
- przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania;
- opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez laboratorium wyposażone w sprzęt umożliwiający ich prawidłową analizę i zdolne do stosowania odpowiedniej techniki identyfikacyjnej,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
- posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac. Zgłoszenie to powinno zawierać:

- rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest według grup wyrobów określonych w odrębnych przepisach,
- termin rozpoczęcia i planowanego zakończenia prac,
- adres obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej,
- kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest,
- określenie liczby pracowników, którzy przebywać będą w kontakcie z azbestem,
- zobowiązanie wykonawcy prac do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót.

Prace polegające na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest powinny być zgłoszone do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej przez właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcę nieruchomości.

Wyroby zawierające azbest zakwalifikowane zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia lub uszkodzenia powinny być usunięte i zamienione wyrobami niezawierającymi tego surowca.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m^3 lub zawierających krokidolit powinno odbywać się pod stałym nadzorem technicznym prawidłowości wykonywania prac ze strony wykonawcy robót oraz przy zachowaniu określonych w planie prac warunków ochrony pracowników i środowiska. W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem"; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem";
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;
- zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;

- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzania, tam gdzie jest to technicznie możliwe;
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Po wykonaniu prac związanych z demontażem i usunięciem materiałów zawierających azbest, wykonawca prac ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. Oświadczenie to winno być przechowywane przez okres co najmniej 5 lat.

Do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się odpowiednio przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych. Wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać odpowiednio oznakowane. Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, dla których przepisy o transporcie towarów niebezpiecznych nie ustalają szczególnych warunków przewozowych, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:

- szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³;
- zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³;

- szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³ w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie;
- utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów zawierających azbest w trakcie ich przygotowywania do transportu;
- oznakowanie opakowań zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia;
- magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Przed załadowaniem przygotowanych odpadów zawierających azbest środek transportu powinien być oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań w trakcie transportu. Ładunek odpadów zawierających azbest powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu. Odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne albo na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

7.3 Bezpieczeństwo i higiena pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz program szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów zostały określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. (Dz.U. Nr 216, poz. 1824).

Pracodawca zatrudniający pracowników przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów albo innych materiałów zawierających azbest jest obowiązany zapewnić ochronę pracowników przed szkodliwym działaniem włókien azbestu i pyłu zawierającego azbest.

Szkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników, którzy w związku z wykonywanymi pracami są lub mogą być narażeni na działanie pyłu azbestu, oraz osób kierujących takimi pracownikami i pracodawców powinno być przeprowadzane z uwzględnieniem programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, stanowiącego załącznik do ww. rozporządzenia.

Pracodawca zatrudniający pracowników przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów albo innych materiałów zawierających azbest jest obowiązany podejmować działania zmniejszające narażenie pracowników na działanie pyłu azbestu i ograniczać jego stężenie w powietrzu co najmniej do wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia, określonej w przepisach dotyczących najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. Pracodawca w szczególności jest obowiązany zapewnić, aby przy pracach stwarzających narażenie na działanie pyłu azbestu:

- liczba osób przydzielonych do prac oraz czas trwania narażenia były ograniczone do niezbędnego minimum;
- maszyny, sprzęt i metody pracy stosowane przy wykonywaniu prac eliminowały lub ograniczały do minimum powstawanie pyłu azbestu, a szczególnie jego emisję do środowiska pracy lub środowiska naturalnego;
- stosowane były odpowiednie do rodzaju i poziomu narażenia odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej, w tym odzież ochronna i środki ochrony układu oddechowego.

W przypadku prowadzenia prac w warunkach wymagających stosowania środków ochrony układu oddechowego - pracodawca jest obowiązany, po konsultacji z pracownikami lub ich przedstawicielami, zapewnić pracownikom wykonującym takie prace odpowiednie do istniejących warunków środowiska pracy przerwy na odpoczynek w miejscach, w których nie występuje narażenie na działanie pyłu azbestu.

Maszyny i inne urządzenia stosowane przy pracach związanych z zabezpieczaniem wyrobów albo usuwaniem wyrobów lub innych materiałów zawierających azbest powinny być wyposażone w instalacje odciągów miejscowych zaopatrzone w wysoko efektywne filtry. Pracodawca jest obowiązany zapewnić regularne wykonywanie przeglądów, regulacji, konserwacji i ich napraw. Podczas prac należy ograniczać do minimum powstawanie odpadów, szczególnie drobnych i słabo związanych. Odpadów zawierających azbest nie należy mieszać z innymi rodzajami odpadów. Należy tak organizować stanowiska pracy, na których występuje narażenie na pył azbestu, aby wysiłek fizyczny pracownika był ograniczony do minimum oraz aby pracownik nie był narażony na działanie innych czynników rakotwórczych.

W miejscach wykonywania prac, w których występuje narażenie na działanie pyłu azbestu, niedopuszczalne jest spożywanie posiłków, picie napojów, palenie tytoniu, przechowywanie rzeczy osobistych oraz przebywanie bez uzasadnionej potrzeby. Po zakończeniu pracy w warunkach narażenia na działanie pyłu azbestu należy pamiętać aby odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej były:

- oczyszczone z pyłu azbestu wysoko skutecznymi urządzeniami filtracyjno-wentylacyjnymi lub na mokro w sposób uniemożliwiający uwalnianie się pyłu do środowiska pracy lub do środowiska naturalnego;
- przechowywane wyłącznie w wyznaczonym miejscu, w sposób wykluczający kontakt z własną odzieżą pracowników.

Po zakończeniu prac należy uprzątnąć terenu wykonywania prac z odpadów zawierających azbest oraz oczyścić z pyłu azbestu w sposób uniemożliwiający ich emisję do środowiska.

8 Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Pierwsze próby usystematyzowania obowiązków poszczególnych stron procesów eliminowania materiałów i wyrobów zawierających azbest podjęto w 2003 r. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej opublikowało „Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”. W poradniku zaprezentowano 6 procedur zakwalifikowanych do 4. grup. Procedury opisywały obowiązki poszczególnych uczestników procesu eliminowania azbestu, pogrupowano ich obowiązki wynikające z różnych aktów prawnych. Wraz ze zmianami przepisów część procedur traciło aktualność i było to przyczyną wydania przez Ministerstwo Gospodarki w 2008 r. „Poradnika dla użytkowników wyrobów azbestowych”. W dokumencie tym zaprezentowano zaktualizowane procedury.

Ministerstwo Gospodarki w „Poradniku dla użytkowników wyrobów azbestowych” zaproponowało następujące procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest:

Grupa I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

- **Procedura 1.** Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.
- **Procedura 2.** Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Grupa II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

- **Procedura 3.** Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.
- **Procedura 4.** Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji

Grupa III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

- **Procedura 5.** Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

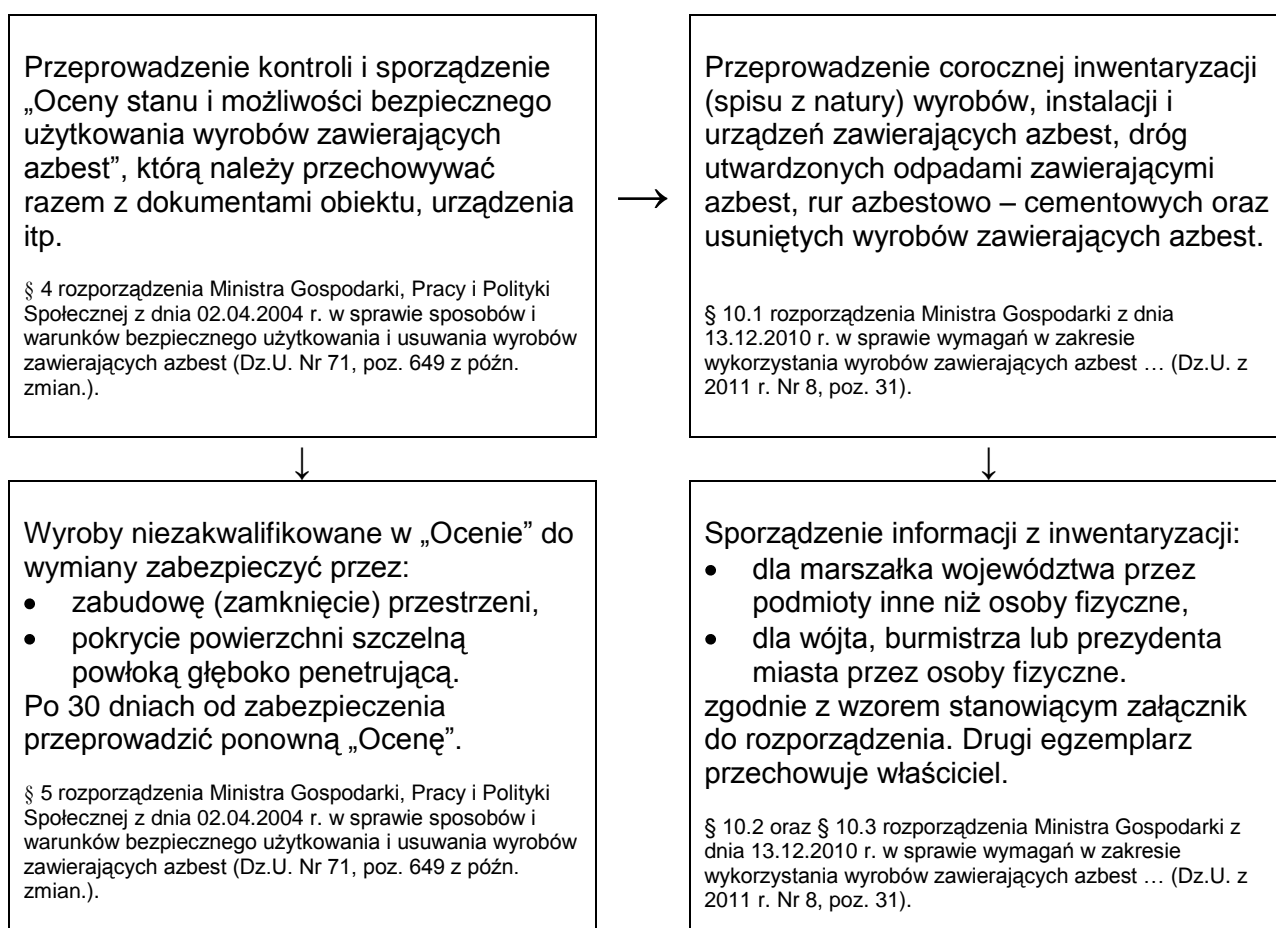
- **Procedura 6.** Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

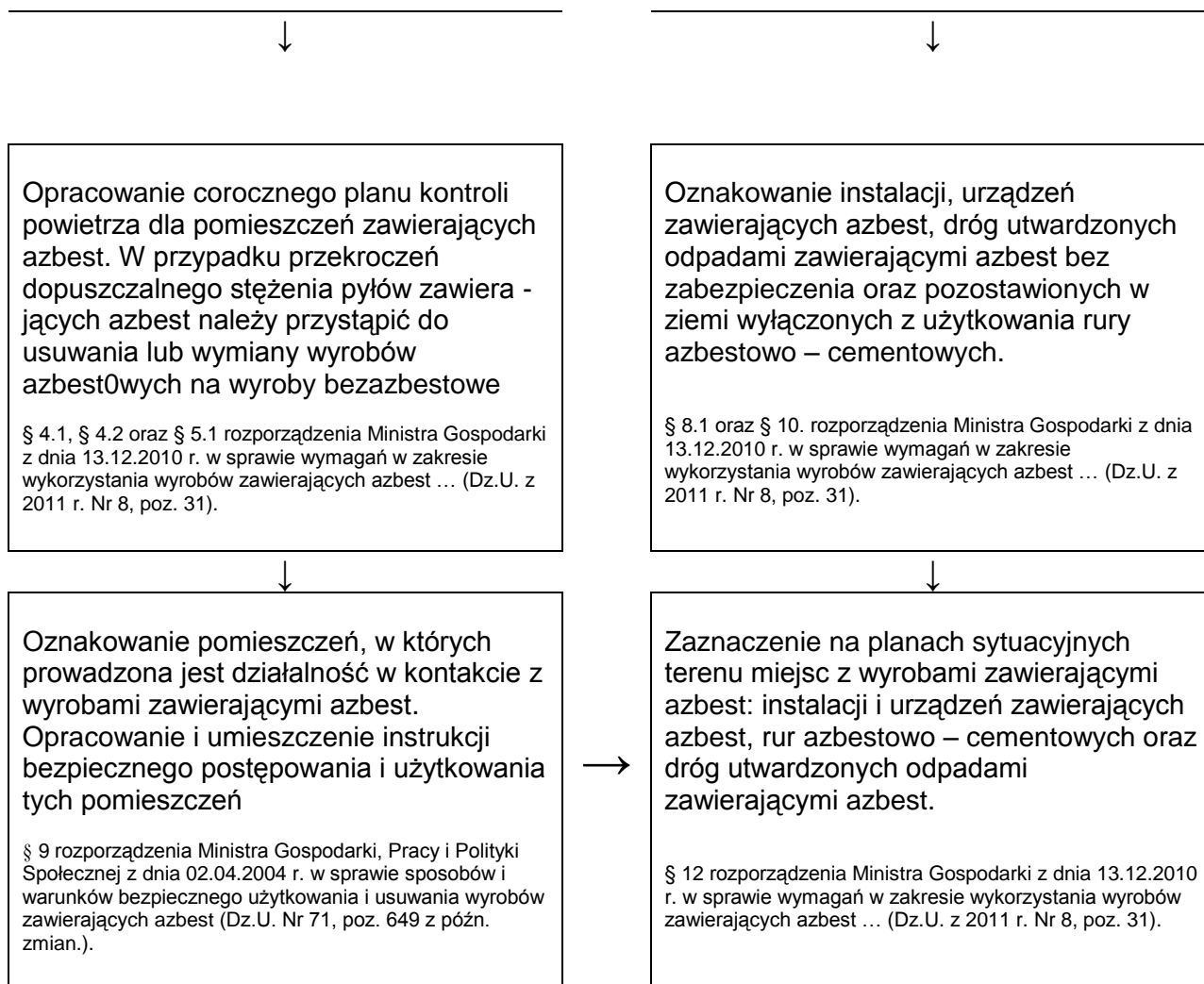
Poniżej przedstawiono procedury opracowane na podstawie dokumentów opublikowanych przez Ministerstwo Gospodarki z uwzględnieniem aktualnie obowiązujących aktów prawnych.

8.1 Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest

Procedurę Nr 1 oraz Nr 2 została opisana szczegółowo ponieważ dotyczą właścicieli, zarządców i użytkowników obiektów, pomieszczeń i terenów, na których znajdują się wyroby zawierające azbest.

8.1.1 Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres posiadania budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – niezależnie od ich wielkości lub stanu, jeżeli znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest ma obowiązek przeprowadzenia kontroli stanu tych wyrobów i sporządzenia „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik Nr 1 do niniejszego opracowania). Kolejne kontrole dokonuje się i sporządza „Ocenę” w terminach wynikających z warunków wcześniejszej oceny w zależności od tzw. Stopnia pilności:

- po 1 roku w przypadku **Stopnia pilności II** – od 95 do 115 punktów,
- po 5 latach w przypadku **Stopnia pilności III** – do 90 punktów.

W przypadku **Stopnia pilności I** – powyżej 120 punktów niezbędne jest usunięcie wyrobów zawierających azbest, wymiana na wyroby bezazbestowe lub ich zabezpieczenie.

Egzemplarz oceny właściciel lub zarządca zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej oceny.

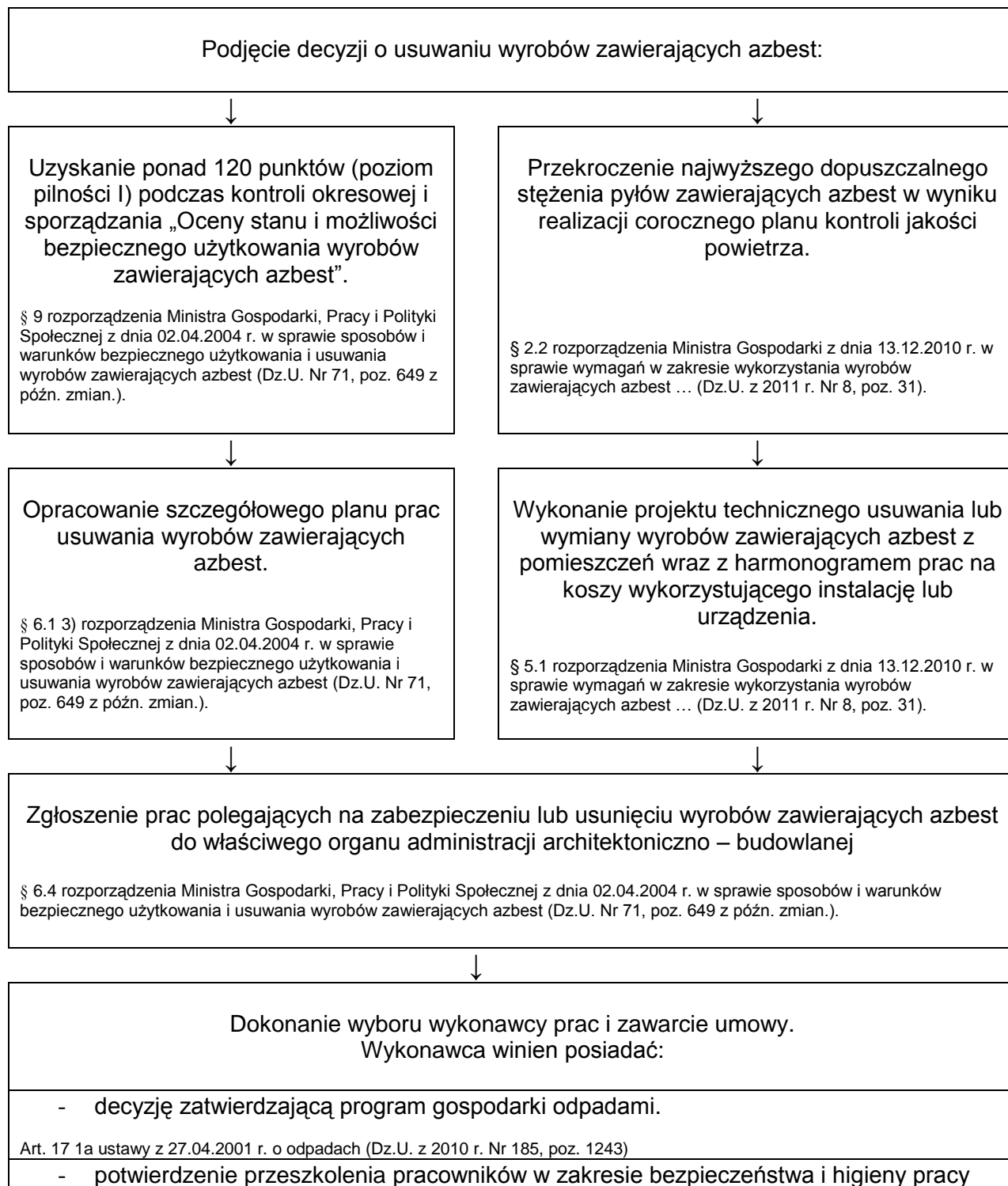
Jednocześnie wyroby, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzane odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo – cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest należy zinwentaryzować i sporządzić spis z natury. Wyniki inwentaryzacji przedstawia się w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” (załącznik Nr 3 do niniejszego opracowania). Informacje sporządza się w dwóch egzemplarzach, jeden przedstawia się właściwemu organowi, drugi przechowuje się przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Osoby prawne mają obowiązek składania tych informacji w terminie do 31 stycznia każdego roku do właściwego marszałka województwa. Coroczne przedkładanie informacji pozwala wykazać ewentualne zmiany w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest i ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie.

Dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest sporządza się coroczny plan kontroli jakości powietrza obejmujący pomiary stężeń pyłów zawierających azbest. W przypadku przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy należy przystąpić do usuwania lub wymiany wyrobów zawierających azbest na bezazbestowe. Przeprowadzenie prac poprzedza się wykonaniem, na koszt wykorzystującego instalację lub urządzenia, projektu technicznego usuwania lub wymiany.

Właściciel, użytkownik lub zarządca budynku, budowli, instalacji, urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest bez zabezpieczenia oraz pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo – cementowych ma obowiązek je odpowiednio oznakować.

Dla pomieszczeń z wyrobami zawierającymi azbest należy opracować i wywiesić na widocznym miejscu instrukcję postępowania i użytkowania pomieszczenia. Miejsca występowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest należy zaznaczyć na planach sytuacyjnym terenu oraz w dokumentacji technicznej.

8.1.2 Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

§ 6.1 2) rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649 z późn. zmian.).

Poinformowanie mieszkańców – użytkowników obiektu o usuwaniu niebezpiecznych materiałów i sposobach zabezpieczania

Prawidłowość prowadzenia prac w przypadku usuwania wyrobów o gęstości poniżej 1000 kg/m³ lub zawierający krokidolit potwierdza się wynikiem badań powietrza przeprowadzonego przez akredytowane laboratorium.

§ 7.4 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649 z późn. zmian.).

Uzyskanie od wykonawcy prac pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonanych prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie należy przechowywać przez nie mniej niż 5 lat.

§ 8.3 i § 8.4 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649 z późn. zmian.).

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Decyzja o zaprzestaniu wykorzystywania wyrobów, instalacji lub urządzeń zawierających azbest i podjęciu prac polegających na usunięciu azbestu może wynikać z chęci zaprzestania użytkowania materiału powszechnie uznanego za niebezpieczny lub wynikać z negatywnej „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” lub przekroczeń najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów zawierających azbest stwierdzonych podczas corocznej kontroli jakości powietrza w pomieszczeniach.

Przed rozpoczęciem prac należy wykonać szczegółowy plan prac usuwania wyrobów zawierających azbest lub projekt techniczny usuwania lub wymiany wyrobów zawierających azbest z pomieszczeń wraz z harmonogramem prac.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek dokonania zgłoszenia – na 30 dni przed rozpoczęciem prac lub uzyskać odpowiednio wcześniej pozwolenie na budowę lub przeprowadzenie prac remontowych. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac – wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac. Prace w kontakcie z azbestem mogą być wykonywane wyłącznie przez osoby fizyczne lub prawne posiadające odpowiednie uprawnienia.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Po zakończeniu prac właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia obiektu z azbestu i przechowywać je przez okres co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

8.2 Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych

8.2.1 Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

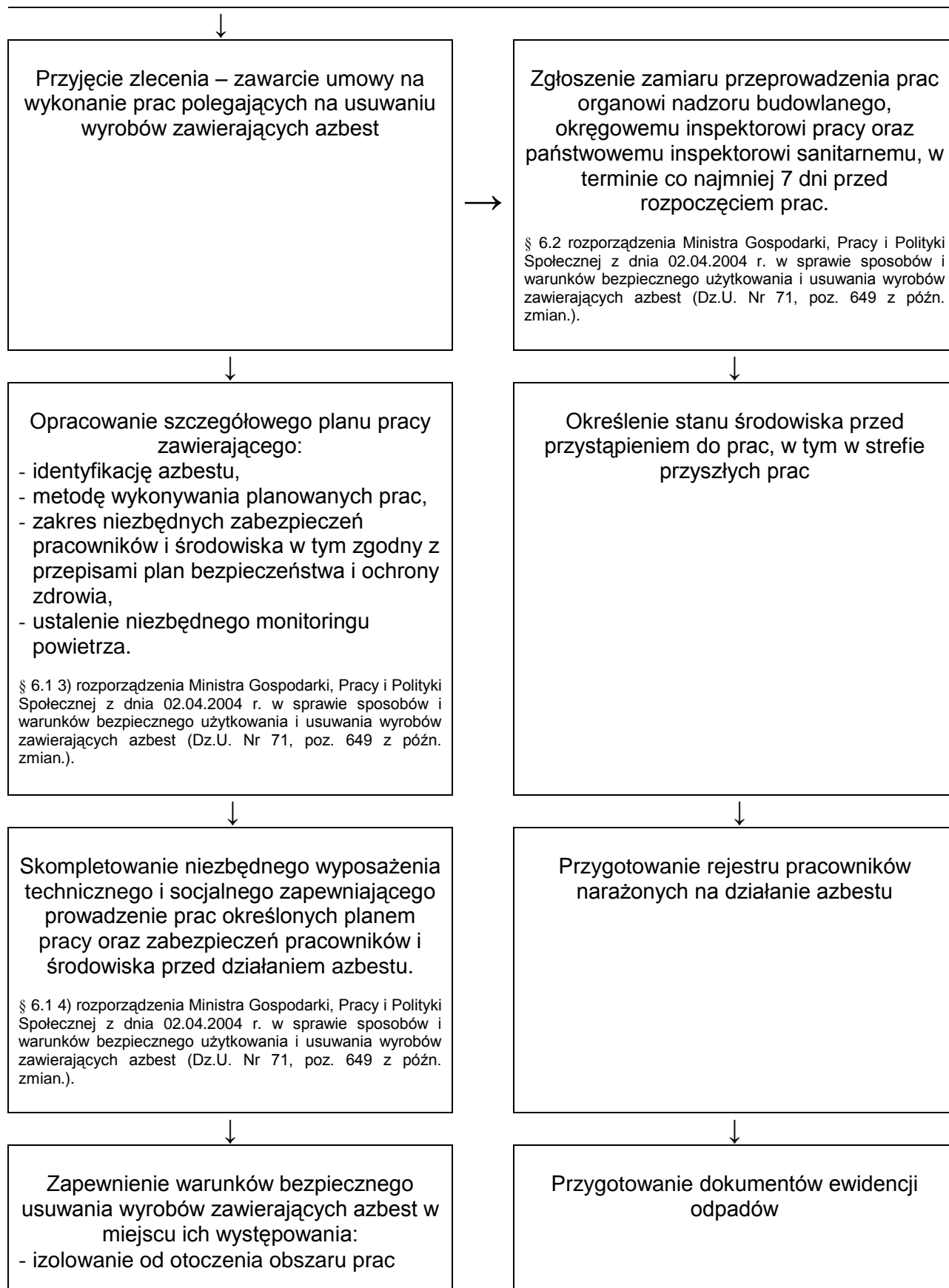
Opracowanie Programu Gospodarki Odpadami i uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub marszałka województwa

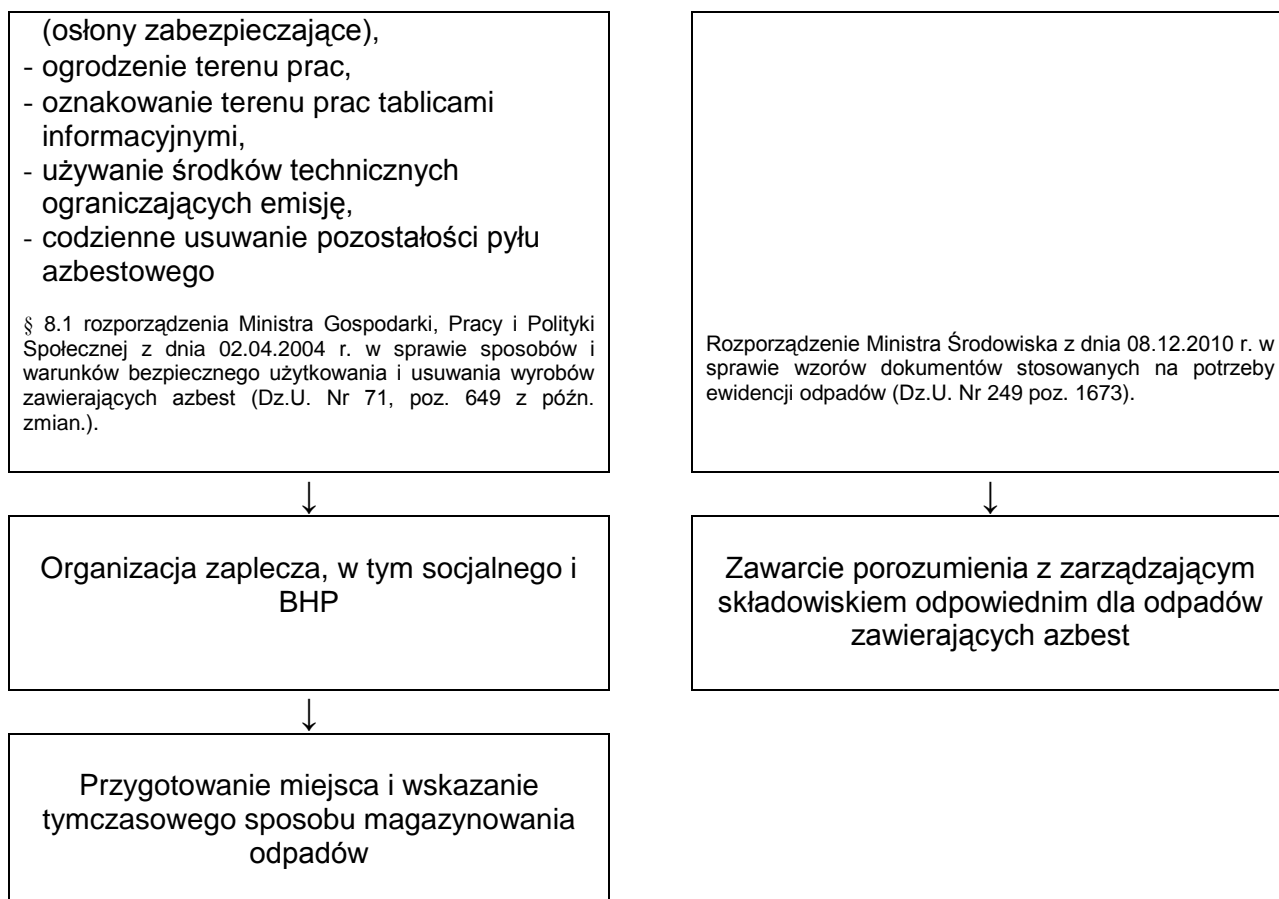
Art. 17 1a ustawy z 27.04.2001 r. o odpadach (Dz.U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243)

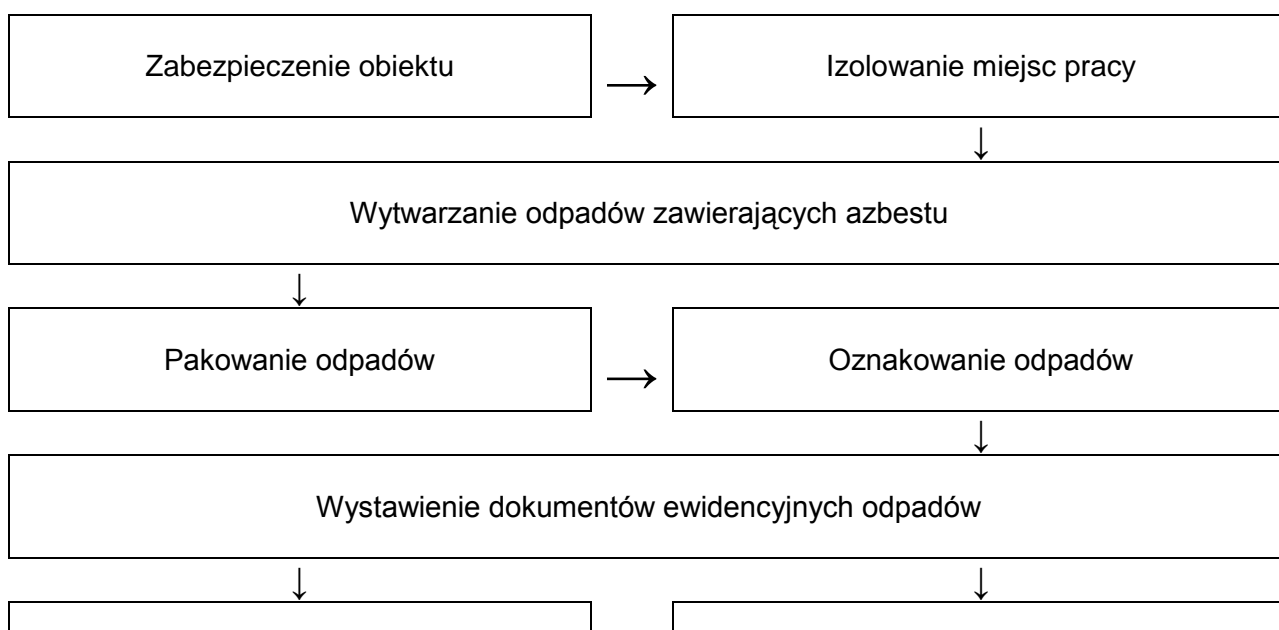
Przeszkolenie pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, którzy w związku z wykonywanymi pracami mogą być narażeni na działanie pyłu azbestowego.

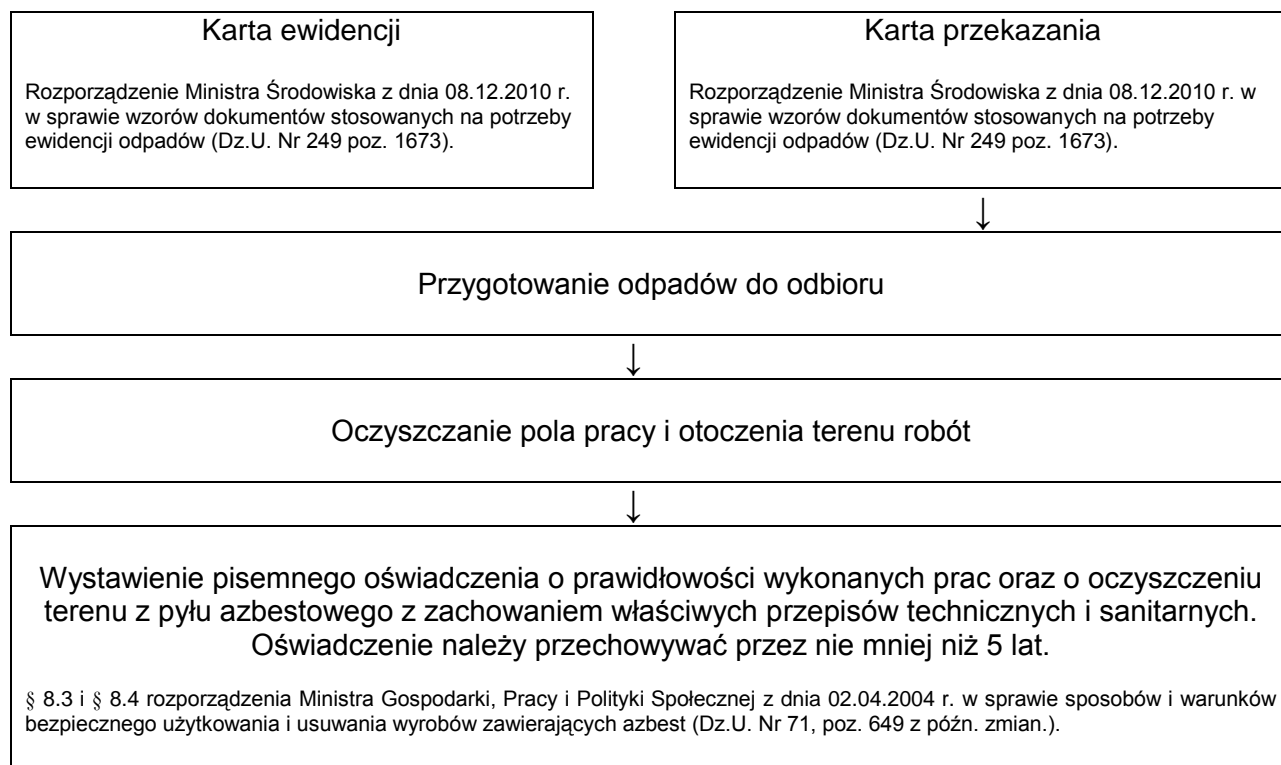
§ 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 14.10.2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. Nr 216 poz. 1824)

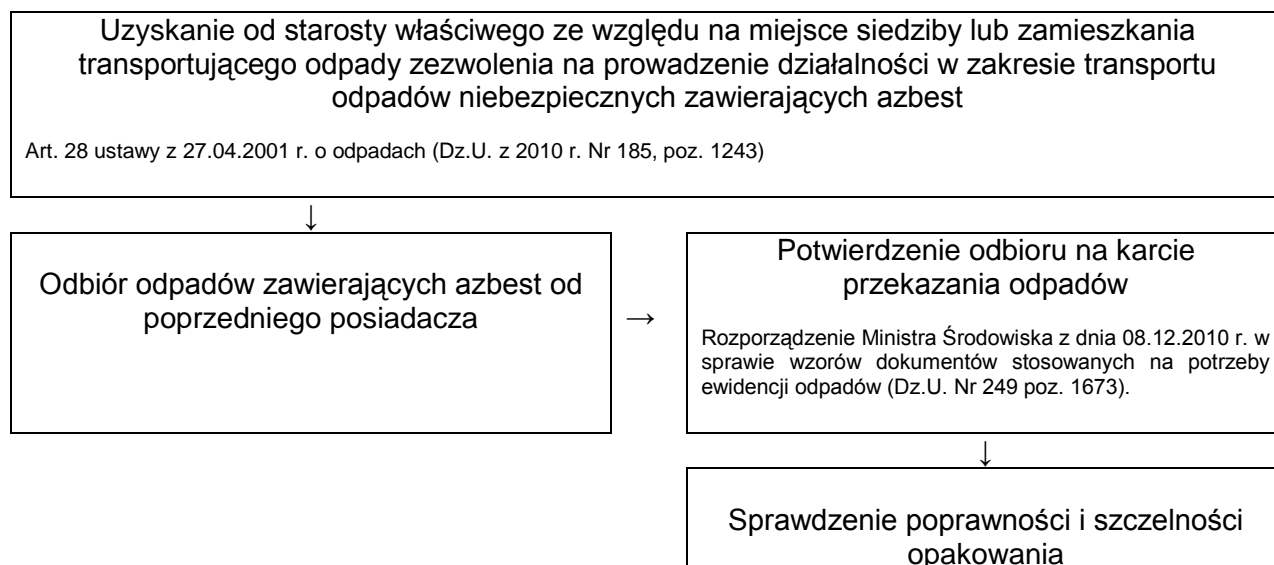
8.2.2 Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz oczyszczeniem

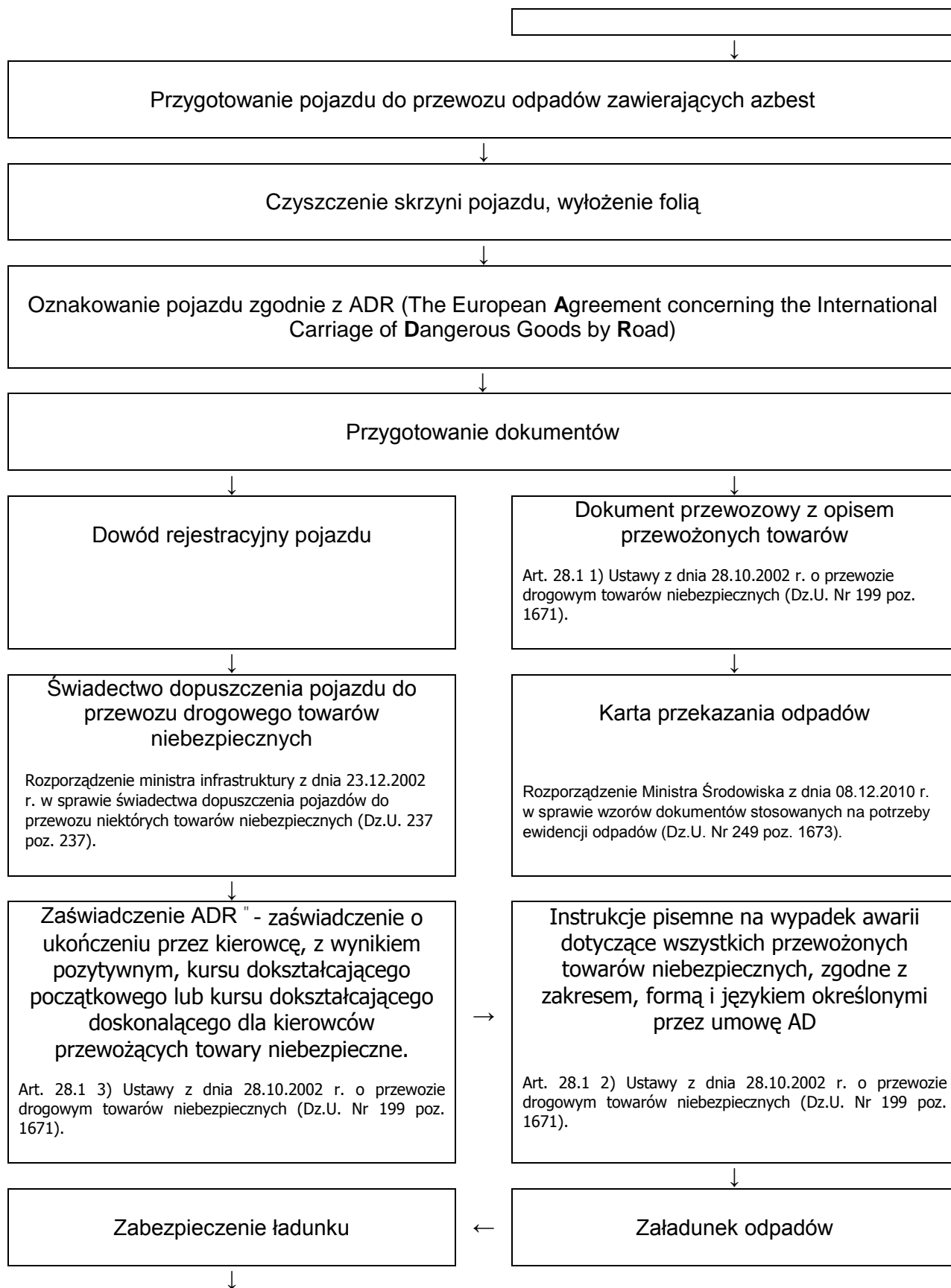

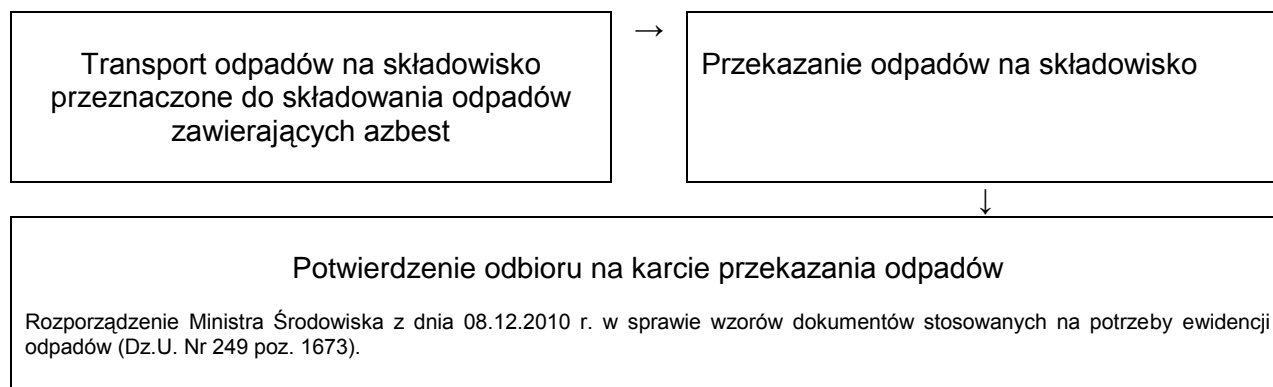

8.3 Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

8.3.1 Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

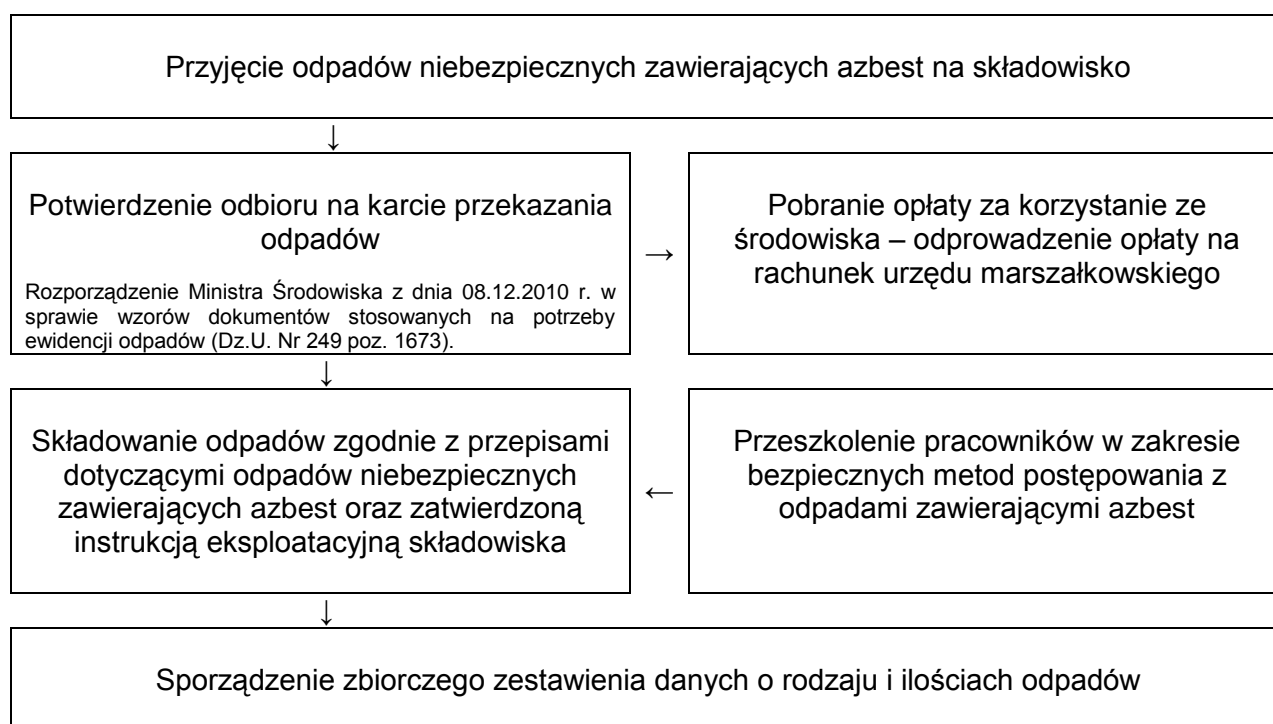

8.4 Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

8.4.1 Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

9 Możliwości finansowania działań zmierzających do usunięcia wyrobów zawierających azbest

Źródłem finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest są:

- budżet państwa – środki pozostające w dyspozycji Ministerstwa Gospodarki;
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach;
- środki pomocowe Unii Europejskiej – środki Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko;
- budżet gminy – środki własne jednostki samorządu terytorialnego;
- środki własne właścicieli, użytkowników lub zarządcy budynków, budowli, instalacji, urządzeń lub terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest;
- kredyty.

9.1 Środki budżetu państwa

Zgodnie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032 będącym załącznikiem do uchwały Nr 39/2010 Rady Ministrów z 15 marca 2010 roku budżet państwa przeznaczy na usuwanie wyrobów zawierających odpady następujące środki finansowe:

- 2011 rok – 4,0 mln zł;
- 2012 – 2015 rok – 16,0 mln zł;
- 2016 – 2032 rok – 25,2 mln zł.

9.2 Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ul. Konstruktorska 3a, 02-673 Warszawa,
tel. (22) 45 90 000, (22) 45 90 001
informacja: (22) 45 90 100, (22) 45 90 370
fax: (22) 45 90 101
e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl
www.nfosigw.gov.pl

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest wspólnie z wojewódzkimi funduszami podstawą systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce. Podstawą działania Narodowego Funduszu jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska. Najważniejszym zadaniem Narodowego Funduszu w ostatnich latach jest

efektywne i sprawne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej przeznaczonych na rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska w kraju. Wdrażanie projektów ekologicznych, które uzyskały lub uzyskają wsparcie finansowe z Komisji Europejskiej oraz dofinansowanie tych przedsięwzięć ze środków Narodowego Funduszu, które będzie służyło osiągnięciu przez Polskę efektów ekologicznych wynikających z zobowiązań międzynarodowych.

Źródłem wpływów NFOŚiGW i wojewódzkich funduszy są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i kary za naruszanie prawa ekologicznego. Dzięki temu, że główną formą dofinansowania działań są pożyczki, Fundusze stanowią „odnawialne źródło finansowania” ochrony środowiska. Pożyczki i dotacje, a także inne formy dofinansowania, stosowane przez Narodowy Fundusz, przeznaczone są na dofinansowanie w pierwszym rzędzie dużych inwestycji o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym w zakresie likwidacji zanieczyszczeń wody, powietrza i ziemi. Finansowane są również zadania z dziedziny geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom środowiska, ochrony przyrody i leśnictwa, popularyzowania wiedzy ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci a także prac naukowo-badawczych i ekspertyz. W ostatnim czasie szczególnym priorytetem objęte są inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii.

W ciągu 20 lat Narodowy Fundusz odegrał istotną rolę w poprawie stanu środowiska w Polsce. Finansowy wymiar działalności Narodowego Funduszu jest imponujący: w latach 1989-2008 Narodowy Fundusz zawarł ponad 14 tysięcy umów (głównie na dotacje, pożyczki i kredyty udzielane za pośrednictwem Banku Ochrony Środowiska) przeznaczając na finansowanie przedsięwzięć ekologicznych prawie 21,4 mld zł. Koszt przedsięwzięć dofinansowanych w tym czasie środkami Narodowego Funduszu przekracza 76,5 mld złotych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie uruchomił finansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest, środki przeznaczone było na finansowanie:

Programu Priorytetowego	3.3 Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne;
	3.3.2 Usuwanie wyrobów zawierających azbest.

W ramach Programu w latach 2010-2013 środki finansowe przekazywane są poszczególnym wojewódzkim funduszom ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które przekazują je w formie dotacji samorządom terytorialnym. Łączna kwota planowanych wypłat to 38 mln zł, z tego w 2011r. – 6 mln zł, 2012r. – 10 mln zł, 2013r. – 22 mln zł.

9.3 Środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach
ul. Plebiscytowa 19, 40-035 Katowice

tel. (032) 603-22-00, faks (032) 251-04-06
e-mail: biuro@wfosigw.katowice.pl
www.wfosigw.katowice.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, działa na podstawie art. 400a ust. 1 pkt. 1-9 i 11-42 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. Nr 25, poz. 150 z dnia 15.02.2008 roku z późn. zm.) wspomaga osiąganie długoterminowych celów środowiskowych województwa śląskiego, przeznaczając środki finansowe na realizację przedsięwzięć priorytetowych uchwalanych przez Radę Nadzorczą Funduszu. Wojewódzki Fundusz jest jednostką finansów publicznych, samorządową osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 16 lipca 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240).

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach finansuje szereg przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska między innymi z zakresu gospodarki odpadami:

Priorytet 2 - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

Działanie 2.1. Gospodarka odpadami

Cel krótkookresowy 2009 – 2012 (OZ 2) - Zapewnienie bezpiecznego dla środowiska składowania odpadów

Priorytetowy kierunek dofinansowania w roku 2011(OZ 2.2) – Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu.

9.3.1 Dofinansowanie ze statutowych środków WFOŚiGW w Katowicach

Zasady dofinansowania inwestycji polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu ze środków statutowych określa regulamin zatwierdzony uchwałą Zarządu nr 1466/2010 z 13.10.2010 r.

Regulamin dotyczy dofinansowania realizacji przedsięwzięć na terenie województwa śląskiego:

- realizacja zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu z budynków służby zdrowia, oświaty i opieki społecznej może być dofinansowana **w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych, w tym w formie dotacji do 80% oraz 20% w formie pożyczki;**
- realizacja zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu w ramach programów obszarowych dotyczących budynków stanowiących własność osób fizycznych może być dofinansowana w formie **pożyczki w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych.** Przez obszarowe programy należy rozumieć przypadek, w którym wnioskodawcą jest jednostka

samorządu terytorialnego przedkładająca zbiorczy wniosek obejmujący budynki wszystkich zainteresowanych mieszkańców. Gmina po opracowaniu regulaminu oraz podjęciu stosownych uchwał przez Radę Gminy zaciąga zobowiązanie pożyczkowe i finansuje inwestycję realizowaną na terenie prywatnych nieruchomości;

- realizacja zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu z budynków, w których utworzono wspólnotę mieszkaniową może być dofinansowana **w formie pożyczki do 100% kosztów kwalifikowanych**. Wnioskodawcą może być jedynie wspólnota;
- realizacja zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu z pozostałych obiektów budowlanych może być dofinansowana **w formie pożyczki w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych**.

Niezmiernie ważnym elementem wyróżniającym dofinansowanie proponowane dla tej kategorii inwestycji są preferencje jakie pożyczkobiorcy uzyskują na etapie umorzenia pożyczki. Podmiot występujący o umorzenie pożyczki udzielonej w ramach regulaminu nie jest zobowiązany do przeznaczenia umorzonej kwoty pożyczki na nowe zadanie ekologiczne.

Warunkiem uzyskania środków w ramach regulaminu dofinansowania inwestycji polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu jest dodatkowo:

- obiekty objęte wnioskiem o dofinansowanie muszą być zakwalifikowane do I stopnia pilności w „Ocenie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”, wykonanej zgodnie ze wzorem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 162, poz. 1089);
- koszty kwalifikowane stanowi suma kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwienia poprzez składowanie odpadów zawierających azbest.

Jako potwierdzenie wykonania zadania oraz osiągnięcia zakładanych efektów ekologicznych i rzeczowych wnioskodawca zobowiązany jest przedłożyć m.in.:

- kserokopie zezwoleń na wytwarzanie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest wydanych podmiotom świadczącym usługi w zakresie demontażu, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest;
- kserokopie kart przekazania odpadów zawierających azbest w celu ich unieszkodliwienia na odpowiednim składowisku odpadów azbestowych.

9.3.2 Dofinansowanie dla Jednostek Samorządu terytorialnego – dofinansowanie ze środków NFOŚiGW w Warszawie i WFOŚiGW w Katowicach

Jednostki samorządu terytorialnego mogą uzyskać dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (WF) oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (NF) na przedsięwzięcia polegające na demontażu, zbieraniu (to pojęcie nie zostało zdefiniowane), transporcie oraz unieszkodliwianiu lub zabezpieczeniu odpadów zawierających azbest, zgodnie z gminnymi programami usuwania azbestu.

Zgodnie z zapisami regulaminu podmiotem występującym o środki może być wyłącznie jednostka samorządu terytorialnego:

- kwota dofinansowania przedsięwzięcia może wynosić do 100% jego kosztów kwalifikowanych, w tym do 50% kosztów kwalifikowanych, ze środków udostępnionych przez NF, w formie *dotacji*, a pozostałą część dofinansowania ze środków WF w formie *pożyczki*. Minimalna pożyczka ze środków WF w realizację przedsięwzięcia stanowi 35% kosztów kwalifikowanych;
- przez *koszty kwalifikowane* należy rozumieć wyłącznie koszty demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest;
- przedsięwzięcie, na które przeznaczone są środki nie może być zakończone przed dniem złożenia wniosku o udzielenie dofinansowania;
- przedsięwzięcie musi być zlokalizowane na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i posiadającej program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i jest z nim zgodne;
- w przypadku przekazywania środków podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą wielkość dofinansowania uzależniona będzie od przepisów dotyczących dopuszczalności pomocy publicznej;
- w przypadku dofinansowania przekazywanego za pośrednictwem jednostki samorządu terytorialnego, zasady pomocy publicznej stosowane są w odniesieniu do ostatecznych odbiorców korzyści. Podmiotem udzielającym pomocy ostatecznemu odbiorcy, zobowiązanym do zapewnienia zgodności pomocy publicznej z zasadami jej udzielania oraz realizacji innych obowiązków podmiotu udzielającego pomocy będzie w takiej sytuacji dotowana jednostka samorządu terytorialnego;
- Wojewódzki Fundusz udzielając dotacji z udziałem środków udostępnionych przez NF będzie uwzględniał efektywność kosztową oraz stopień pilności usunięcia i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest na podstawie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” wykonanej zgodnie ze wzorem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. w sprawie

sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 162, poz.1089).

Wzorem poprzednich, podobnych programów realizowanych przez Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach optymalne jest następujące przygotowanie realizacji:

- Przeprowadzenie inwentaryzacji odpadów zawierających azbest i na tej podstawie opracowanie *Programu usuwania odpadów z terenu Gminy*.
- Program powinien być zaakceptowany przez Radę Gminy.
- Przed złożeniem wniosku o dofinansowanie niezbędne jest opracowanie i zaakceptowanie przez Radę Gminy *Zasad i trybu udzielania dotacji dla osób fizycznych ze środków budżetu Gminy* (obowiązek wynika z ustawy Prawo ochrony środowiska) oraz przez Wójta, Burmistrza, Prezydenta lub również przez Radę Gminy *Regulaminu dotacji do demontażu, transportu oraz unieszkodliwiania azbestu z terenu Gminy*. Regulamin określi relację pomiędzy Gminą a mieszkańcami oraz przede wszystkim wzajemne obowiązki.
- Na podstawie Regulaminu należy:
 - ogłosić i rozpowszechnić informacje o programie,
 - udostępnić wnioski, które będą składali poszczególni właściciele nieruchomości (wniosek – załącznik do ww. regulaminu),
 - zebrać wnioski i stworzyć listę mieszkańców, którzy otrzymają dofinansowanie,
 - przeprowadzić ponowną szczegółową inwentaryzację połączoną z przeglądem i *Oceną stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest* (wykonaną zgodnie ze wzorem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest) oraz dokumentacją fotograficzną – warunek uzyskania dofinansowania,
 - podpisać umowę z mieszkańcami (wzór umowy – załącznik do ww. regulaminu).
- Znając obiekty, posiadając ankiety oceny oraz szacunkowe koszty można składać wniosek o dofinansowanie do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.
- Po uzyskaniu dofinansowania – wybór wykonawcy inwestycji. Warunkiem powodzenia programu jest wybór wykonawcy, który posiada niezbędne uprawnienia i decyzje zezwalające mu na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych. Odpady zawierające azbest są zakwalifikowane do grupy odpadów niebezpiecznych. Zgodnie ustawą o odpadach, podmiot świadczący usługi budowlane jest właścicielem odpadów powstających podczas

wykonywania usługi, w przypadku odpadów niebezpiecznych przedsiębiorca taki musi posiadać zgodnie z art. 17 ust. 1a ww. ustawy, decyzję uzgadniającą program gospodarki odpadami. Jednocześnie wykonawca musi mieć podpisaną umowę z przedsiębiorcą posiadającą uprawnienie do transportu oraz do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

- Każdy obiekt wymaga indywidualnego traktowania, w zależności od jego charakteru oraz przewidywanych prac, wymaga zgłoszenia do organów architektonicznych w Starostwach Powiatowych lub pozwolenia na budowę – precyzuje to prawo budowlane. Należy wynegocjować właściwy sposób zgłoszenia rozpoczęcia robót a następnie ich zakończenia.
- Każda nieruchomość powinna mieć własną kartotekę zawierającą:
 - wniosek mieszkańca,
 - arkusz *Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest* (wykonaną zgodnie ze wzorem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest),
 - dokumentacja fotograficzna,
 - zgłoszenie rozpoczęcia robót lub pozwolenie na budowę lub rozbiórkę,
 - protokół odbioru robót podpisany przez wykonawcę, właściciela nieruchomości, inspektora nadzoru i przedstawiciela Urzędu Gminy,
 - faktura,
 - potwierdzenie zapłaty faktury,
 - dokument potwierdzający demontaż wyrobów azbestowych – wydaje wykonawca,
 - kartę przekazania odpadów – podpisany przez wytwórcę, transportującego oraz podmiot unieszkodliwiający odpady,
 - zgłoszenie zakończenia robót – zależy od formy zgłoszenia rozpoczęcia robót.
- Po zakończeniu prac na wszystkich obiektach należy podpisać ostateczny protokół zakończenia inwestycji.
- Jednocześnie zgodnie z umową dofinansowania zawartą z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, w okresach określonych w umowie należy opracować dokumenty rozliczające i uzyskać wypłatę środków.
- Opracować i przekazać do Funduszu ostateczne rozliczenie oraz dokumenty potwierdzające uzyskanie efektów ekologicznych i rzeczowych.
- Przystąpić do spłaty pożyczki pamiętając o terminowym przekazywaniu środków. Po spłacie 50% pożyczki należy złożyć wniosek o umorzenie pozostałej do spłaty kwoty. Podmiot występujący o umorzenie pożyczki udzielonej na działania

zmierzające do likwidacji wyrobów zawierających azbest nie jest zobowiązany do przeznaczenia umorzonej kwoty pożyczki na nowe zadanie ekologiczne.

9.4 Środki pomocowe Unii Europejskiej

W budżecie Unii Europejskiej w latach 2007 – 2013 środki finansowe na usuwanie wyrobów zawierających azbest pochodzą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i są dysponowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego RPO WSL.

Instytucja Zarządzająca RPO WSL jest Zarząd Województwa Śląskiego za pośrednictwem Wydziału Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego w Katowicach
ul. Ligonía 46, 40-032 Katowice
tel. (032) 774-06-54, faks (032) 774-01-35
e-mail: fundusze@silesia-region.pl
www.rpo.silesia-region.pl

W RPO Województwa Śląskiego w ramach następujących działań istnieje możliwość dofinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem materiałów zawierających azbestu:

- w działaniu 5.2 *Gospodarka odpadami* wsparcie uzyskują projekty kompleksowego oczyszczania terenów z odpadów zawierających azbest, dotyczące rekultywacji terenów zdegradowanych i składowisk na cele przyrodnicze;
- w działaniu 6.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych współfinansowane mogą być między innymi projekty, których celem jest zastępowanie wyrobów azbestowych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych wyrobami bezazbestowymi wraz z unieszkodliwieniem odpadów azbestowych.

9.4.1 Regionalny Program Operacyjny Województwa śląskiego. Działanie 5.2 Gospodarka odpadami

Beneficjentami działania 5.2. Gospodarka odpadami mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia;
- podmioty działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, wybrane zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych;
- jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej);
- porozumienia ww. podmiotów reprezentowane przez lidera;

- podmioty działające w oparciu o umowę zgodne z zapisami ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym.

W działaniu 5.2 Gospodarka odpadami wsparcie uzyskują projekty kompleksowego oczyszczania terenów z odpadów zawierających azbest oraz projekty dotyczące rekultywacji obszarów zdegradowanych i składowisk odpadów na cele przyrodnicze. W ramach działania mogą być finansowane np. kompleksowe oczyszczanie terenu z odpadów zawierających azbest, a także usuwanie azbestu z budynków użyteczności publicznej wraz z zapewnieniem bezpiecznego unieszkodliwiania odpadów. Wsparcie uzyskują projekty związane z oczyszczaniem terenów z odpadów azbestowych, a także budynków użyteczności publicznej, za wyjątkiem budynków stanowiących siedzibę administracji publicznej.

Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych, z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej. Minimalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 20%. Minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 15% kosztów kwalifikowanych inwestycji.

9.4.2 Regionalny Program Operacyjny Województwa śląskiego. Działanie 6.2 Gospodarka odpadami

Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych:

- Poddziałanie 6.2.1 Rewitalizacja - „duże miasta”
- Poddziałanie 6.2.2 Rewitalizacja - „małe miasta”

Beneficjentami w ramach działania 6.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia;
- podmioty działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego wybrane zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych;
- szkoły wyższe;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- organizacje pozarządowe;
- jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej);
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe;
- porozumienia ww. podmiotów wymienionych reprezentowane przez lidera;
- podmioty działające w oparciu o umowę zgodne z zapisami ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym.

W ramach działania 6.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych współfinansowane mogą być m.in. projekty, których przedmiotem jest zastępowanie azbestowych elementów budynków wielorodzinnych mieszkalnych materiałami mniej szkodliwymi dla zdrowia człowieka wraz z unieszkodliwieniem azbestu.

Unieszkodliwienie odpadów azbestowych powinno być wykonane przez podmiot, który uzyskał zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami. Wymiana elementów azbestowych (konstrukcje, stropy, dachy, elewacje) nie może wiązać się z przebudową całego obiektu, tj. wymianą okien, pracami w indywidualnych mieszkaniach, remontem klatek schodowych, drzwi wejściowych itp.

Koszty związane z dociepleniem czy zmianą elewacji budynku mogą być natomiast wliczone w koszty projektu polegającego na usuwaniu azbestu tylko i wyłącznie przy założeniu, że działanie to pociąga za sobą konieczność uszkodzenia starego docieplenia i zastąpienia go nowymi materiałami elewacyjnymi (prace mają charakter odtworzeniowy, a uszkodzenia lub wymiana na nowe elementów innych niż azbestowe, np. ocieplenie budynku, nie są możliwe do uniknięcia, co znajduje potwierdzenie w projektach technicznych).

Inwestycje z zakresu tego typu projektu dotyczą co do zasady jedynie budynków mieszkalnych, w których nie jest prowadzona działalność usługowa, administracyjna i gospodarcza. Z możliwości ubiegania się o dofinansowanie nie zostaną jednak wykluczone wielorodzinne budynki mieszkalne, w których lokale użytkowe nie przekraczają 10% powierzchni.

Projekty realizowane w ramach działania 6.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych muszą wynikać z Lokalnych Programów Rewitalizacji. Projekty z zakresu działania 6.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych muszą spełniać co najmniej dwa spośród wymienionych celów: gospodarczy, edukacyjny, turystyczny, rekreacyjny, społeczny i kulturalny. Projekty spełniające tylko jeden cel: edukacyjny, turystyczny, rekreacyjny i kulturalny nie są możliwe do realizacji w ramach rewitalizacji z uwagi na konieczność przestrzegania linii demarkacyjnej pomiędzy priorytetami RPO Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

Wsparcie projektów realizujących tylko jeden cel możliwe jest w przypadku, gdy realizują one cel gospodarczy lub społeczny. Sam cel społeczny może być realizowany jednak tylko w przypadku projektów związanych z zastępowaniem azbestowych elementów budynków wielorodzinnych mieszkalnych materiałami mniej szkodliwymi dla zdrowia człowieka wraz z unieszkodliwieniem azbestu. Ponadto, projekty z zakresu mieszkalnictwa muszą być realizowane na obszarach spełniających 3 dowolnie wybrane kryteria, opisane przy pomocy wskaźników, określonych w Wytocznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, opartych na art. 47101 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006.

Ze wsparcia wyłączone są projekty związane z budową, przebudową, adaptacją, remontem budynków stanowiących siedzibę administracji publicznej. Inwestycje, których efektem jest wsparcie podmiotów pełniących funkcje związane z pomocą i opieką

społeczną, a także ochroną zdrowia (np. domy opieki społecznej, ośrodki zdrowia) mogą być realizowane tylko jako niedominujący element szerszego zintegrowanego projektu rewitalizacji (np. przedmiotem projektu z zakresu rewitalizacji jest kwartał dzielnicy, gdzie przywraca się wcześniejsze funkcje lub nadaje nowe szeregowi terenów lub obiektów, w tym jeden z nich jest przeznaczony na potrzeby np. domu pomocy społecznej, szpitala czy ośrodka zdrowia).

Projekty polegające wyłącznie na usuwaniu azbestu realizowane przez spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe mogą dotyczyć wyłącznie budynków mieszkalnych. Nie jest możliwe finansowanie usuwania azbestu z budynków o charakterze gospodarczym, będących własnością spółdzielni.

Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi:

- 85% kosztów kwalifikowanych projektu - dla projektów, które nie noszą znamion pomocy publicznej,
- dla projektów, które noszą znamiona pomocy publicznej, jest możliwe do wysokości określonej w odrębnych przepisach dotyczących pomocy publicznej.

Minimalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 20%. Minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 15% kosztów kwalifikowanych zadania. Nie określono minimalnej ani maksymalnej wartości wsparcia oraz wartości projektu, który może być finansowany w poddziałaniu 6.2.1.

Wydatkami kwalifikowanymi w ramach omawianego typu projektu są w szczególności: koszty zastąpienia materiałów azbestowych materiałami nieszkodliwymi (koszty demontażu i unieszkodliwienia materiałów azbestowych, koszty związane z przywróceniem, przy użyciu materiałów nieszkodliwych, stanu obiektu sprzed demontażu materiałów azbestowych), koszty odnowy części głównej struktury budynku np. dachu, fasady, instalacji technicznych budynku, koszty związane z usuwaniem azbestu, koszty związane z unieszkodliwieniem azbestu tylko gdy jest to nierozzerwalna część projektu związana z usuwaniem azbestu.

9.5 Kredyty

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska.

BOŚ S.A. na terenie województwa śląskiego oferuje kredyty we współpracy z WFOSiGW w Katowicach w ramach tzw. Linii kredytowych skierowanych do odbiorców indywidualnych. Kredytowaniu podlegają:

- LH-1 – ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery
- LH-2 – budowa przydomowych oczyszczalni i systemów odprowadzających ścieki

- LG-3 – usuwanie azbestu

W przypadku inwestycji związanych z usuwaniem azbestu osoby fizyczne mogą uzyskać kredyt na następujących warunkach:

LG-3 – usuwanie azbestu przedmiot kredytowania Demontaż, transport i unieszkodliwianie odpadów azbestowych

Procedura

Wnioski kredytowe można składać w placówkach Funduszu lub Banku, (Fundusz rozpatruje wnioski w części ogólnej i ekologiczno-technicznej, Bank - w części ekonomicznej) Kredyty przeznaczone są dla osób fizycznych, w tym prowadzących działalność gospodarczą oraz wspólnot mieszkaniowych; wnioski kredytowe składane są w Oddziale Banku

Warunki kredytowania

dla kredytów ze środków Banku z dopłatami Funduszu do oprocentowania:

- kwota kredytu: do 90% nakładów inwestycyjnych, lecz nie więcej niż 300.000 zł;
- okres spłaty kredytu: do 7 lat od terminu zakończenia zadania, w tym okres karencji, odsetki płatne miesięcznie;
- okres karencji w spłacie kapitału: do 12 miesięcy licząc od terminu zakończenia zadania określonego w umowie kredytowej;
- okres realizacji zadania: do 18 miesięcy od daty postawienia kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy;
- oprocentowanie: 0,6 s.r.w., lecz nie mniej niż 3,0% w stosunku rocznym;
- prowizja przygotowawcza: 1,0% wartości przyznanego kredytu.

Dla kredytów konsorcjalnych zasady i warunki kredytowania określone są w trybie indywidualnym, przy założeniu udziału środków Banku, w wysokości co najmniej 50% kwoty kredytu, funduszu nie więcej niż 50% kwoty kredytu.

10 Stan istniejący – inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka sporządzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest. Informacje o ilości i miejscu występowania materiałów i wyrobów zawierających azbest uzyskano na podstawie ankiet – informacji złożonych przez mieszkańców, właścicieli nieruchomości.

Stwierdzono przede wszystkim występowanie płyt azbestowo cementowych spełniających funkcję pokryć dachowych montowanych w latach siedemdziesiątych XX wieku. Inwentaryzację przeprowadzono w latach 2005 oraz 2008. Kolejne badania wykazały wzrost ilości wyrobów zawierających azbest. Wyniki przedstawiają się następująco:

- Stan na 31.12.2005 r. – 233 155 m² tj. około 2 914,4 Mg.
- Stan na 31.12.2008 r. – 237 213 m² tj. około 2 965,2 Mg.

Inwentaryzację przeprowadzono określając powierzchnię pokryć dachowych zawierających azbest – azbestowo – cementowych płyt falistych. Masę wyrobów określono zakładając, że 1 m² płyty falistej posiada masę 12,5 kg (zgodnie z danymi producentów, w zależności od wilgotności 1 m² płyt falistych waży od 10 do 13 kg.).

Poniżej przedstawiono dane na temat ilości wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych w poszczególnych miejscowości Gminy Wręczyca Wielka. W załączniku Nr 8 do niniejszego opracowania przedstawiono wykaz gospodarstw wraz z podaniem ilości tych wyrobów zalegających w poszczególnych miejscowościach.

Tabela Ilości wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych w poszczególnych miejscowości Gminy Wręczyca Wielka – stan na 31.12.2005 r.

Lp.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Nazwa miejscowości	Ilość	
			m ²	Mg
1	2	3	5	6
1	porycie dachowe	Bieżeń	12 675	158,4
2	porycie dachowe	Bór Zapilski	5 505	68,8
3	porycie dachowe	Borowe	12 877	161,0
4	porycie dachowe	Brzeżinki	1 550	19,4
5	porycie dachowe	Czarna Wieś	5 127	64,1
6	porycie dachowe	Długi Kąt	11 096	138,7
7	porycie dachowe	Golce	6 249	78,1
8	porycie dachowe	Grodzisko	11 403	142,5
9	porycie dachowe	Hutka	10 029	125,4
10	porycie dachowe	Jezioro	4 557	57,0
11	porycie dachowe	Kalej	30 800	385,0
12	porycie dachowe	Klepaczka	9 975	124,7

13	porycie dachowe	Kuleje	5 436	68,0
14	porycie dachowe	Nowiny	6 555	81,9
15	porycie dachowe	Nowa Szarlejka	1 002	12,5
16	porycie dachowe	Pierzchno	13 170	164,6
17	porycie dachowe	Piła Pierwsza	3 253	40,7
18	porycie dachowe	Piła Druga	5 014	62,7
19	porycie dachowe	Puszczew	9 510	118,9
20	porycie dachowe	Szarlejka	15 080	188,5
21	porycie dachowe	Truskolasy	4 280	53,5
22	porycie dachowe	Węglowice	9 490	118,6
23	porycie dachowe	Wręczyca Mała	13 869	173,4
24	porycie dachowe	Wręczyca Wielka	12 520	156,5
25	porycie dachowe	Wydra	6 120	76,5
26	porycie dachowe	Zamłynie	6 013	75,2
Ogółem			233 155	2 914,4

Tabela Ilości wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych w poszczególnych miejscowości Gminy Wręczyca Wielka – stan na 31.12.2008 r.

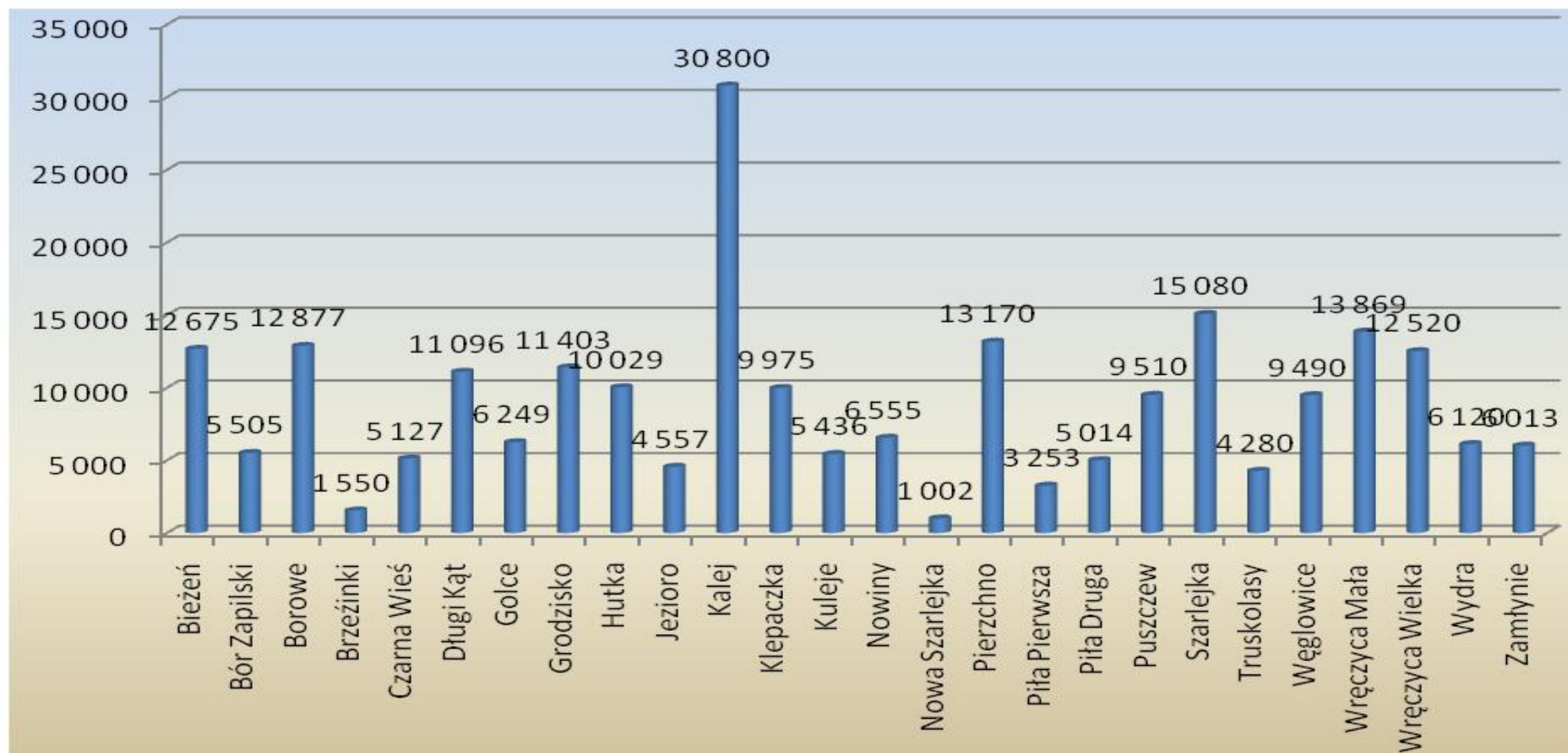
Lp.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Nazwa miejscowości	Ilość	
			m ²	Mg
1	2	3	5	6
1	porycie dachowe	Bieżeń	17 856	223,2
2	porycie dachowe	Bór Zapilski	5 103	63,8
3	porycie dachowe	Borowe	13 895	173,7
4	porycie dachowe	Brzeżinki	930	11,6
5	porycie dachowe	Czarna Wieś	9 225	115,3
6	porycie dachowe	Długi Kąt	14 128	176,6
7	porycie dachowe	Golce	4 790	59,9
8	porycie dachowe	Grodzisko	10 549	131,9
9	porycie dachowe	Hutka	8 415	105,2
10	porycie dachowe	Jezioro	5 457	68,2
11	porycie dachowe	Kalej	24 326	304,1
12	porycie dachowe	Klepaczka	14 849	185,6
13	porycie dachowe	Kuleje	7 320	91,5
14	porycie dachowe	Nowiny	6 260	78,3
15	porycie dachowe	Nowa Szarlejka	860	10,8
16	porycie dachowe	Pierzchno	6 460	80,8
17	porycie dachowe	Piła Pierwsza	4 290	53,6
18	porycie dachowe	Piła Druga	5 720	71,5
19	porycie dachowe	Puszczew	8 170	102,1
20	porycie dachowe	Szarlejka	11 687	146,1
21	porycie dachowe	Truskolasy	5 926	74,1
22	porycie dachowe	Węglowice	6 530	81,6
23	porycie dachowe	Wręczyca Mała	13 960	174,5
24	porycie dachowe	Wręczyca Wielka	19 765	247,1

25	porycie dachowe	Wydra	4 140	51,8
26	porycie dachowe	Zamłynie	6 602	82,5
Ogółem			237 213	2 965,2

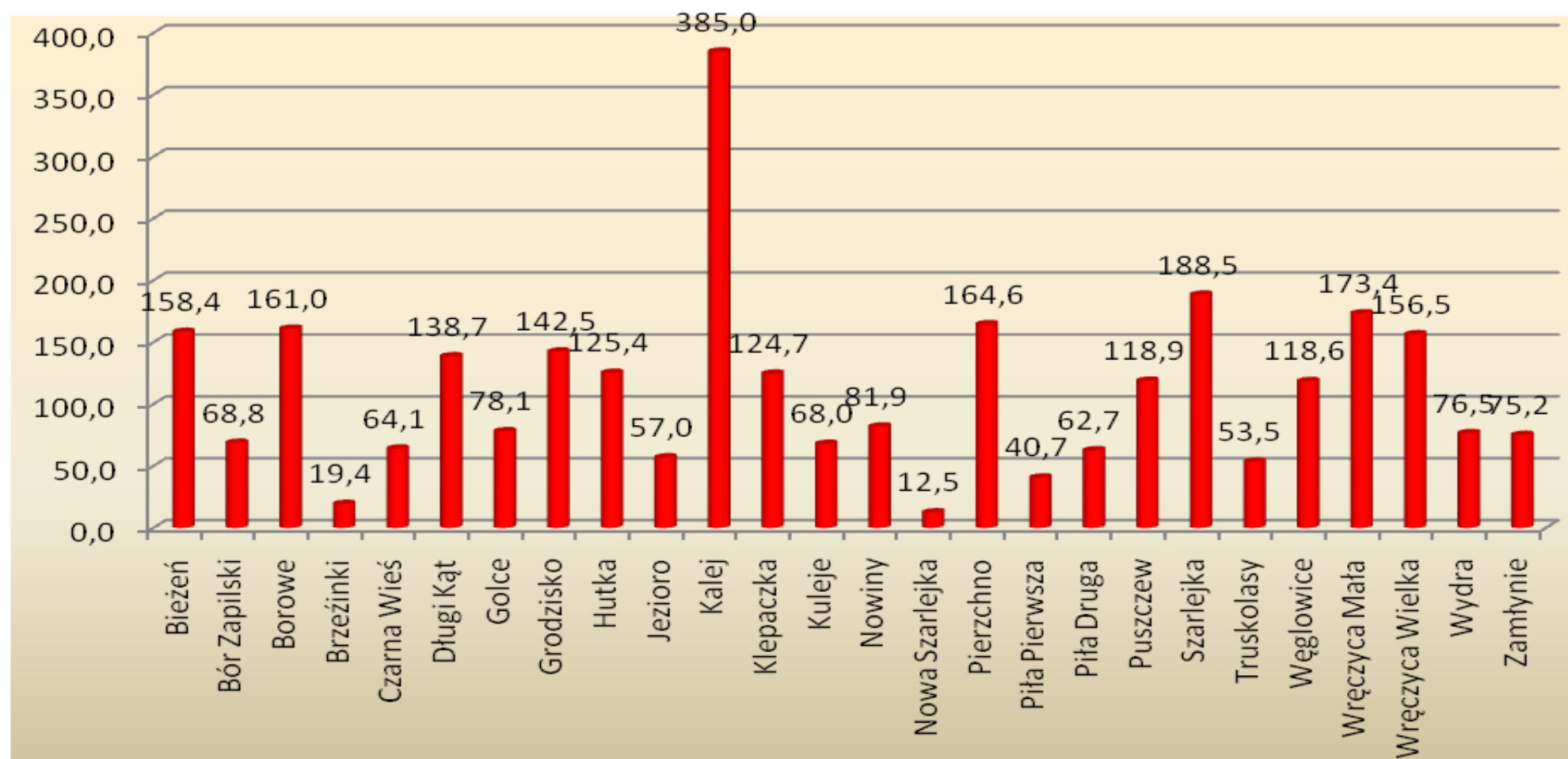
Poniżej przedstawiono wykresy obrazujące ilość – powierzchnię pokryć dachowych wykonanych z materiałów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach Gminy Wręczyca Wielka wg stanu na 31.12.2005 r. oraz 31.12.2008 r. Zwiększenie ilości materiałów zawierających azbest w 2008 r. w stosunku do 2005 r. nie wynika z dalszego ich wykorzystywania do budowy lecz ze skuteczności i dokładności przeprowadzonej inwentaryzacji.

Stan techniczny pokryć dachowych jest różny i zmienia się wraz z upływem czasu i sposobem użytkowania. Część obiektów, które nie są eksploatowane niszczeją i stan pokrycia pogarsza się. Przeważającej większości płyty nie są pokruszone. Są pokryte nalotem i mchem.

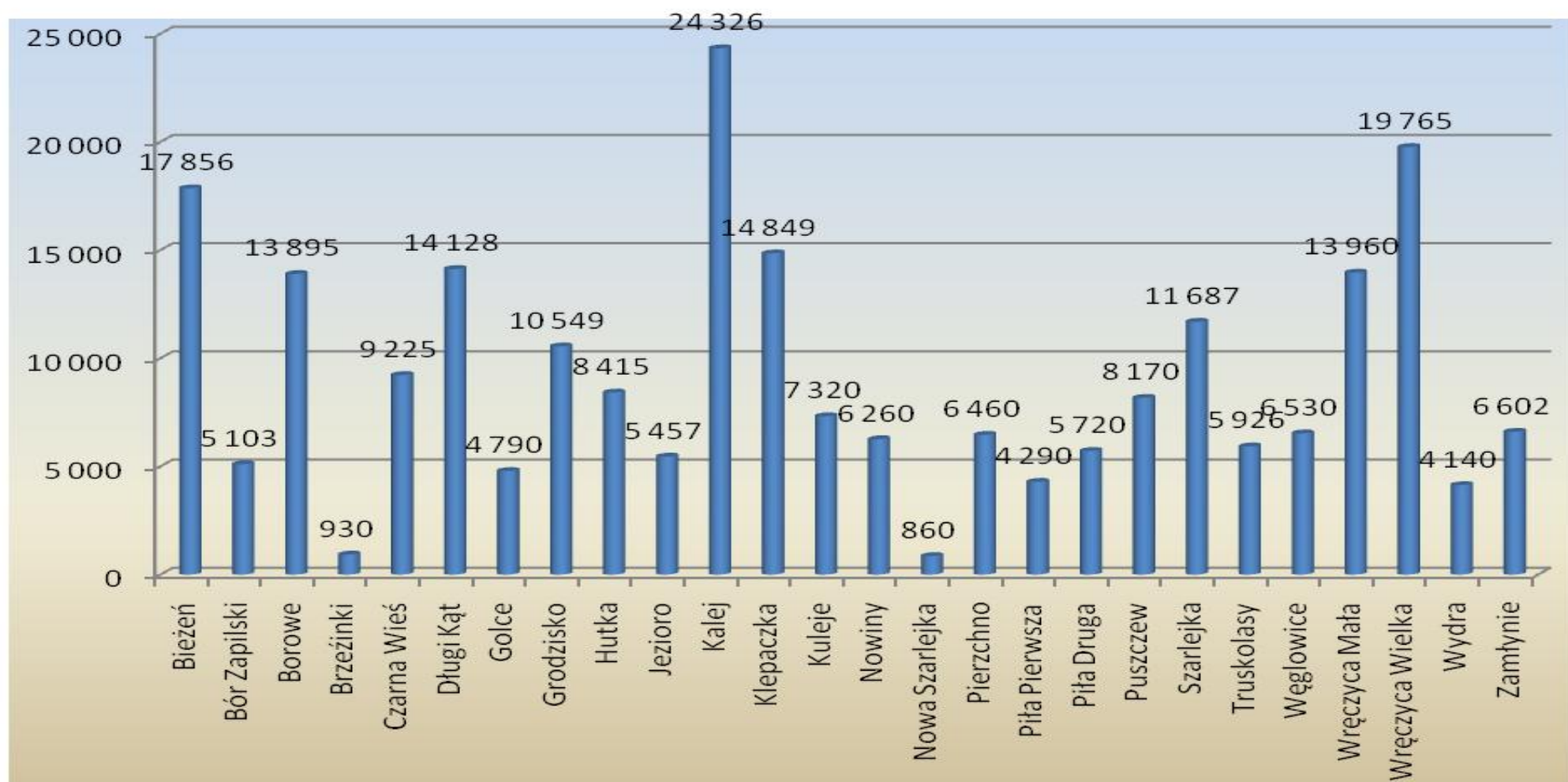
Ilość materiałów zawierających azbest (pokrycia dachowe) w poszczególnych miejscowościach w Gminie Wręczyca Wielka zgodnie z inwentaryzacją przeprowadzoną na dzień 31.12.2005 r. [m²].

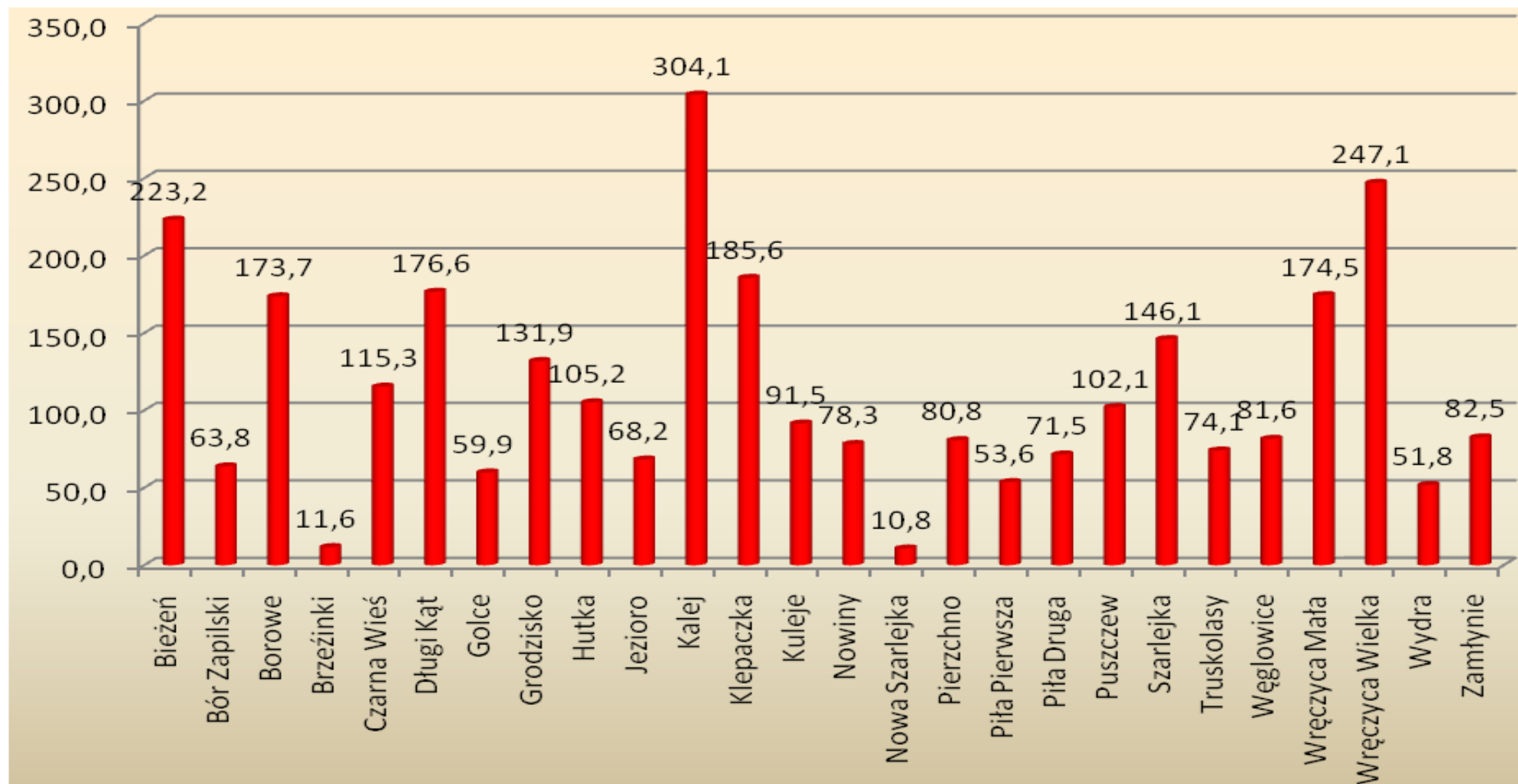
Ilość materiałów zawierających azbest (pokrycia dachowe) w poszczególnych miejscowościach w Gminie Wręczyca Wielka zgodnie z inwentaryzacją przeprowadzoną na dzień 31.12.2005 r. [Mg].

Ilość materiałów zawierających azbest (pokrycia dachowe) w poszczególnych miejscowościach w Gminie Wręczyca Wielka zgodnie z inwentaryzacją przeprowadzoną na dzień 31.12.2008 r. [m²].

Ilość materiałów zawierających azbest (pokrycia dachowe) w poszczególnych miejscowościach w Gminie Wręczyca Wielka zgodnie z inwentaryzacją przeprowadzoną na dzień 31.12.2008 r. [Mg].

11 Bezpieczne postępowanie – usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wręczyca Wielka

11.1 Działania na lata 2012 – 2032

11.1.1 Inwentaryzacja

Zgodnie informacjami zawartymi w pkt. 10 niniejszego opracowania terenie Gminy Wręczyca Wielka sporządzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest. Informacje o ilości i miejscu występowania materiałów i wyrobów zawierających azbest uzyskano na podstawie ankiet złożonych przez mieszkańców, właścicieli nieruchomości.

Stwierdzono występowanie płyt azbestowo cementowych spełniających funkcję pokryć dachowych montowanych w latach siedemdziesiątych XX wieku. Inwentaryzację przeprowadzono w latach 2005 oraz 2008. Kolejne badania wykazały wzrost ilości wyrobów zawierających azbest. Wyniki przedstawiają się następująco:

- Stan na 31.12.2005 r. – 233 155 m² tj. około 2 914,4 Mg.
- Stan na 31.12.2008 r. – 237 213 m² tj. około 2 965,2 Mg.

Zgodnie z § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31) inwentaryzację wyrobów zawierających azbest przeprowadza się poprzez sporządzenie spisu z natury. Osoby fizyczne wykorzystujące wyroby zawierające azbest ujmują wynik inwentaryzacji w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” (załącznik Nr 3 do niniejszego opracowania) i przedkładają je wójtowi gminy corocznie do 31 stycznia. Działanie to umożliwi stały monitoring ilości wyrobów zawierających azbest w następnych latach.

Jeden egzemplarz ww. informacji dostarcza się do Urzędu Gminy, drugi przechowuje się przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Sporządzona i aktualizowana baza danych na temat materiałów zawierających azbest będzie stanowić źródło wiedzy do prowadzenia monitoringu procesu usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest z terenu Gminy Wręczyca Wielka.

11.1.2 Usuwanie materiałów zawierających azbest z terenu Gminy Wręczyca Wielka.

Usuwanie – eliminowanie z użycia materiałów zawierających azbest wiąże się z powstawaniem odpadów zawierających ten niepożądany minerał. Prace związane

z powstawanie odpadów zawierających azbest mogą być wykonywane przez przedsiębiorstwa posiadające odpowiednie kwalifikacje oraz uprawnienia. Powstałe odpady należy unieszkodliwić poprzez złożenie na składowisku do tego celu przygotowanym. Informacje na temat składowisk dostosowanych do przyjmowania odpadów azbestowych zamieszczonych na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki pod adresem <http://bazaazbestowa.pl/landfill>.

Usuwanie materiałów zawierających azbest przez właścicieli obiektów, osoby nie mające właściwych kwalifikacji jest niedopuszczalne, grozi konsekwencjami prawnymi oraz możliwością zachorowania na groźne choroby. Narażeni na zachorowania są nie tylko osoby bezpośrednio wykonujące prace ale również osoby pozostające w rejonie prowadzonych robót. Obszar oddziaływania uzależniony jest od warunków, w jakich odbywają się prace (np. siła i kierunek wiatru).

Prace polegające na usuwaniu pokryć dachowych wykonanych z materiałów zawierających azbest są kosztowne ponieważ demontaż pokrycia łączy się z koniecznością pokrycia kosztów nowego materiału zabezpieczającego dach.

Analizując doświadczenia innych gmin należy stwierdzić, że materiały zawierające azbest usuwane są w przeważającej większości w ramach działań organizowanych przez samorządy gminne z wykorzystaniem środków Ministerstwo Przemysłu, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska lub Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska.

11.2 Koszty działań w latach 2012 – 2032

W celu ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest („eternitowych” płyt falistych) zabudowanych na terenie gminy Wręczyca Wielka zasięgnięto informacji od firm posiadających zezwolenia na wytwarzanie tego typu odpadów na terenie powiatu kłobuckiego i częstochowskiego w województwie śląskim.

Wyniki sondażu, koszty netto demontażu materiału z dach ich transport oraz unieszkodliwienie na składowisku przedstawiają się następująco

L.p.	Koszt demontażu, transportu i unieszkodliwienia 1 Mg odpadów [zł/Mg]
1	1 600
2	1 230
3	1 110
4	1 000
5	950
6	880

Stąd uśredniony koszt netto transportu i unieszkodliwienia 1Mg płyt azbestowych wynosi 1 028 zł/Mg.

Koszt pełnego usunięcia płyt cementowo – azbestowych zgłoszonych przez mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka wynosi:

$$2\,965,2\text{ Mg} \times 1\,028,00\text{ zł} = 3\,048\,225\text{ zł} + \text{VAT}$$

11.3 Harmonogram

11.3.1 Harmonogram usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w kraju

Szacuje się, że na terenie kraju w 2008 r. znajdowało się około 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest (w latach 2003-2008 usunięto ok. 1 mln ton). Przyjmuje się, iż następujące ilości odpadów zawierających azbest zostaną wycofane z użytkowania w kolejnych latach:

- w latach 2009–2012 około 28% odpadów (4 mln ton),
- w latach 2013–2022 około 35% odpadów (5,1 mln ton),
- w latach 2023–2032 około 37% odpadów (5,4 mln ton).

11.3.2 Harmonogram usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w Gminie Wręczyca Wielka.

Analizując złożenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wręczyca Wielka” oraz koszty związane z usunięciem wyrobów azbestowo – cementowych zlokalizowanych na budynkach znajdujących się na terenie Gminy Wręczyca, jak również sugestie właścicieli obiektów, którzy składali informacje o wyrobach z azbestocementu co do terminu ich zdjęcia, postanowiono przyjąć 21 – letni okres likwidacji pokryć „eternitowych”. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest z dnia 23 października 2003 roku (Dz.U. z 2003 r. Nr. 192, poz. 1876) dopuszcza się wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do 31 grudnia 2032 roku, tak więc przyjęty w „Programie usuwania azbestu i wyrobów azbestowych z terenu Gminy Wręczyca Wielka”, termin likwidacji pokryć dachowych z płyt azbestowo – cementowych (21 lata) jest terminem ostatecznym i nieprzekraczalnym.

Przy obecnych zasobach finansowych większości mieszkańców Gminy, zdjęcie „szkodliwego dachu” zgodnie z przepisami (przez specjalistyczną firmę) oraz wykonanie remontu i montażu nowego przekracza ich możliwości finansowe. Koniecznym staje się więc pomoc mieszkańcom gminy Wręczyca Wielka ze strony władz samorządowych w usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest. Dodatkowym bardzo ważnym elementem realizacji Programu jest pewność, że odpady płyt azbestowo – cementowych trafią na zalegalizowane składowisko i unieszkodliwione w ten sposób nie

Biorąc pod uwagę możliwości finansowe Gminy Wręczyca Wielka proponuje się przyjęcie 3. czasokresów:

- ## 11.4 Sprawozdawczość

L.p.	Wskaźnik	Jednostka
	A. Wskaźniki efektywności realizacji „Programu...” i zmiany presji na środowisko	
1	Ilość zdjętej zabudowy eternitowej wytworzonych odpadów niebezpiecznych	Mg/rok
2	Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	Mg/rok
3	Stopień usunięcia pokryć „eternitowych”	%
4	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację „Programu...” w danym roku budżetowym	%
5	Ilość odpadów wytworzonych w sektorze gospodarczym – wymiana rur z azbesto-cementu	mb
	B. Wskaźniki świadomości społecznej	
1	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz realizacji „Programu...”	%
2	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców (np. co do sposobu wykonywania prac	Liczba/opis

	wynikających z „Programu...”)	
3	Efekt edukacyjny w odniesieniu do mieszkańców	Liczba/opis

12 Wytyczne dla działań edukacyjnych

Jednym z elementów realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wręczyca Wielka” jest podniesienie świadomości mieszkańców na temat azbestu i wyrobów zawierających azbest. Ważnym czynnikiem jest mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.

Działanie realizowane może być poprzez:

- system edukacji w zakresie szkodliwości i unieszkodliwiania wyrobów
- azbestowych,
- informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych
- kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu,
- dofinansowanie kosztów transportu i składowania na składowisku odpadów niebezpiecznych ,
- przeprowadzenie szeregu szkoleń polegających na umiejętnym demontażu
- pokryć eternitowych dla posiadaczy wyrobów azbestowych
- bieżąca aktualizacja informacji na stronie internetowej z przebiegu realizacji
- Programu,
- udzielanie informacji mieszkańcom na temat realizacji Programu

13 Literatura

1. Akty prawne dotyczące obowiązków i zasad postępowania – gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest.
2. „Aktualizacja planu gospodarki odpadami dla gminy Wręczyca Wielka na lata 2010-2013 z perspektywą 2014-2017” – EKO-GWAJM Sp. z o.o., 42-440 Ogrodzieniec, ul. Kościuszki 212, 2009 r.
3. „Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Wręczyca Wielka na lata 2010-2013 z perspektywą 2014-2017” – EKO-GWAJM Sp. z o.o., 42-440 Ogrodzieniec, ul. Kościuszki 212, 2009 r.
4. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” załącznik do uchwały Nr 39/2010 Rady Ministrów z 15 marca 2010 roku.
5. „Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest” – Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, 2003 r.
6. „Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych” – Ministerstwo Gospodarki, 2008 r.
7. „Poradnik, finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2008 – 2013” – Ministerstwo Gospodarki pod redakcją E. Wilk, 2008 r.
8. „Zanieczyszczenie środowiska azbestem – skutki zdrowotne – Instytut Medycyny Pracy, Łódź, 2010 r.
9. Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest pod redakcją Jerzego Dyczka – AGH Kraków, 2007 r.

14 Załączniki

14.1 Załącznik Nr 1 – ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649 z późn. zmian.).

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

Rodzaj zabudowy ¹⁾

Numer działki ewidencyjnej ²⁾

Numer obrębu ewidencyjnego ²⁾

Nazwa, rodzaj wyrobów ³⁾

Ilość wyrobów ⁴⁾

Data sporządzenia poprzedniej oceny ⁵⁾

Grupa / Nr	Rodzaj i stan wyrobów	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2.	Tynk zawierający azbest	30	
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)	25	
4.	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			
5.	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6.	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7.	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8.	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
9.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10.	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV. Miejsce usytuowanie wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych			

14.	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16.	W systemie wywiewiania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17.	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18.	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	0	
20.	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V. Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej			
21.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22.	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23.	Czasowo (np. domki rekreacyjne)	15	
24.	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25.	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusze należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeżeli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I

od 120 punktów

Wymagane pilne usunięcie (wymiana lub wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II

od 95 do 115 punktów

Wymagana ponowna ocena wymagana w terminie do 1 roku

Stopień pilności III

do 90 punktów

Wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel / Zarządca

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienie:

- 1) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
- 2) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

- 3) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.
- 4) Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).
- 5) Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeżeli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.
-

14.2 Załącznik Nr 2 – karta przekazania odpadu

Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz.U. Nr 249, poz. 1673).

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU		Nr karty ^a	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{b, c}		Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadu ^{b, d}	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ^b
Adres ^e		Adres ^{d, e}	Adres ^e
Telefon/faks		Telefon/faks ^d	Telefon/faks
Nr REGON		Nr REGON ^d	Nr REGON
Miejsce przeznaczenia odpadów ^f			
Kod odpadu	rodzaj odpadu		
Data/miesiąc ^g	Masa przekazanych odpadów [Mg] ^h	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy ^{d, i}	
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu odpadu ^d	Potwierdzam przejęcie odpadu	

data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis

Objaśnienia:

- ^a Numer nadawany jest przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- ^b Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu.
- ^c W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
- ^d W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- ^e Adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- ^f Adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów.
- ^g W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu. Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów temu samemu posiadaczowi odpadów.
- ^h Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- ⁱ Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

14.3 Załącznik Nr 3 – informacja o wyrobach zawierających azbest

Załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31).

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest - imię i nazwisko lub nazwa i adres:
3. Rodzaj zabudowy³⁾:
4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:
5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:
6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:
7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:
8. Stopień pilności⁷⁾:
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:
a) nazwa i numer dokumentu:
b) data ostatniej aktualizacji:
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....
(podpis)

data

- 1) Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.
- 2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
- 3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
- 4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,

- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
 - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.
- 6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).
- 7) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
- 8) Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.
-

14.4 Załącznik Nr 4 – projekt uchwały Rady Gminy w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji dla osób fizycznych ze środków budżetu Gminy

UCHWAŁA Nr
RADY GMINY

z dnia

w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji dla osób fizycznych ze środków budżetu Gminy pochodzących z wpływów z tytułu opłat i kar, o których mowa w art. 402 ust. 2 – 6 z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawa ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami).

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2000 r. Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami), art. 221 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. z finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 z późniejszymi zmianami), art. 403 ust 2 – 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami), mając na uwadze poprawę stanu środowiska w Gminie, a także realizując zadania określone w „Aktualizacji planu gospodarki odpadami dla Gminy” przyjętej uchwałą Nr z dnia

§ 1

Ustalić zasady i tryb udzielania osobom fizycznym dotacji z budżetu Gminy na zadanie z zakresu ochrony środowiska.

§ 2

Udziela się osobom fizycznym dotacji na zadanie „Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy”.

§ 3

1. Osoby fizyczne ubiegające się o uzyskanie dotacji na zadanie określone w § 2 składają pisemne wnioski.
2. Udzielenie dotacji nastąpi po pozytywnej weryfikacji wniosku oraz na podstawie na podstawie pisemnej umowy z podmiotem, o którym mowa w § 1.

§ 4

Rozliczenie dotacji następuje w terminie określonym w umowie zawartej z podmiotem, o którym mowa w § 1 jednakże nie później niż:

- 1) w terminie do dnia 31 stycznia następnego roku jeśli termin wykonania zadania określono na 31 grudnia danego roku,
- 2) w terminie 30 dni po upływie terminu realizacji zadania gdy termin wykonania zadania ustalono na dzień przed 31 grudnia danego roku.

§ 5

1. Dotacje wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem, pobrane nienależnie bądź w nadmiernej wysokości podlegają zwrotowi do budżetu wraz z odsetkami ustalonymi jak dla zaległości podatkowych w ciągu 15 dni od dnia stwierdzenia nadmienionych okoliczności w części w jakiej zastały wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem, nienależnie pobranej lub udzielonej.
2. Odsetki od dotacji podlegających zwrotowi naliczane są od dnia przekazania z budżetu Gminy dotacji wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem oraz od dnia następującego po upływie terminów zwrotu w odniesieniu do dotacji pobranych w nadmiernej wysokości lub nienależnie.

§ 6

Wójt Gminy ma prawo przeprowadzenia kontroli realizacji zadania określonego w § 2 uchwały w zakresie:

- 1) sposobu realizacji zadania,
- 2) prawidłowości wykorzystania dotacji,
- 3) w trakcie i po zrealizowaniu zadania.

§ 7

Wójt Gminy ustali regulamin określający szczegółowe zasady przyznawania oraz maksymalną wysokość dotacji udzielonych na zadanie określone w § 2.

§ 8

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy

§ 9

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**14.5 Załącznik Nr 5 – projekt zarządzenia Wójta Gminy
ustalającego zasady i tryb przyznawania i rozliczania dotacji dla
osób fizycznych ze środków budżetu Gminy na
realizację zadań polegających na „Usuwaniu wyrobów
zawierających azbest z terenu Gminy”**

Zarządzenie Nr
Wójta Gminy
z dnia

w sprawie: trybu przyznawania i rozliczania dotacji na zadania z zakresu
ochrony środowiska dla osób fizycznych ze środków budżetu
Gminy

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2000 r. Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami), art. 221 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. z finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 z późniejszymi zmianami), w związku z art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych ustaw (Dz.U. z 2009 r. Nr 215, poz. 1664), art. 403 ust 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami)

zarządzam co następuje:

§ 1

Udzielić dotacji osobą fizycznym na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska, na usuwanie (demontaż) oraz transport i unieszkodliwianie materiałów budowlanych zawierających azbest z budynków mieszkalnych, gospodarczych i innych będących w użytkowaniu osób fizycznych na terenie Gminy ze środków budżetu Gminy Na warunkach określonych w regulaminie, o którym mowa w § 2.

§ 2

Szczegółowe zasady oraz sposób rozliczania udzielonej dotacji określa Regulamin dofinansowania usuwania (demontażu), transportu oraz unieszkodliwiania azbestu z terenu Gminy stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§ 3

Wykonanie zarządzenia powierzam

§ 4

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik Nr 1
do Zarządzenia Nr
Wójta Gminy

z dnia

REGULAMIN

dotacji dofinansowania usuwania (demontażu), transportu oraz
unieszkodliwiania azbestu z terenu Gminy

§1

Do korzystania z dotacji na zasadach określonych w niniejszym regulaminie uprawnieni są właściciele budynków mieszkalnych, gospodarczych i innych będących w użytkowaniu osób fizycznych, położonych na terenie Gminy, którzy złożyli wniosek o przystąpieniu do realizacji inwestycji pn. „Usuwanie (demontażu), transport oraz unieszkodliwianie azbestu z terenu Gminy”

§2

Dotacja obejmuje pokrycie 100% kosztów usuwania (demontażu), transportu oraz unieszkodliwiania azbestu.

§3

Gmina zobowiązuje się do wyłonienia wykonawcy i zawarcia umowy z podmiotem świadczącym usługi w zakresie demontażu, transportu i unieszkodliwiania azbestu posiadającego odpowiednie zezwolenie na wytwarzanie odpadów, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest lub posiada stosowne zezwolenie na wytwarzanie odpadów zawierających azbest oraz zawarł umowy z innymi podmiotami (podwykonawcami) posiadającymi stosowne umowy na transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest.

§4

1. Dotacja może być udzielona dla obiektu, który zakwalifikował się do I stopnia pilności w „Ocenie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”, wykonanej zgodnie ze wzorem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej oraz na podstawie pisemnej umowy między Gminą a Wnioskodawcą.
2. Dotacja może być przyznana tylko jeden raz na dany budynek mieszkalny, gospodarczy i inny będący w użytkowaniu osób fizycznych położonych na terenie Gminy
3. Dotacja może być udzielona w wysokości 100% kwoty wynikającej z faktury VAT przedłożonej przez Wykonawcę zadania.

§5

Przyznane środki finansowe w wysokości określonej w §4 ust. 3 na pokrycie kosztów związanych z demontażem, transportem oraz unieszkodliwieniem azbestu zostaną rozliczone w formie bezgotówkowej oraz bezpośrednio przekazane na rachunek podmiotu, o którym mowa §3.

§6

1. Osoba ubiegająca się o dotację do kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwiania azbestu winna dostarczyć w zależności od zakresu wykonywanych robót prawomocne pozwolenie na budowę lub zgłoszenie robót budowlanych przed planowanym terminem rozpoczęcia prac.
2. W przypadku braku przedłożenia dokumentów wymienionych w § 6 ust. 1 prace nie zostaną podjęte.
3. Po zakończeniu prac należy złożyć informację potwierdzającą zakończenie robót budowlanych polegających na wymianie pokrycia dachowego w terminie do 7 dni od daty zakończenia, nie później niż do

§7

1. Rozpatrywaniem wniosków będzie się zajmowała komisja powołana Zarządzeniem Wójta Gminy
 2. Komisja będzie przedkładała Wójtowi Gminy do zatwierdzenia, zweryfikowane i sprawdzone w terenie wnioski wraz z zestawieniem do wypłaty celem zatwierdzenia.
-

14.6 Załącznik Nr 6 – Wzór wniosku o dofinansowanie dla Jednostek Samorządu terytorialnego, dofinansowanie ze środków NFOŚiGW w Warszawie i WFOŚiGW w Katowicach

CZĘŚĆ A WNIOSKU

PO_7.01-Z01_GO2az

WNIOSEK

o dofinansowanie realizacji zadania ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW w ramach programu priorytetowego pod nazwą „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne, Część III - Usuwanie wyrobów zawierających azbest”

.....

rejestrze

data zarejestrowania i numer w
data wpływu wniosku

.....
Imię i nazwisko osoby prowadzącej wniosek i podpis

UWAGA: część tytułową wypełnia WFOŚiGW. Prosimy o zapoznanie się z instrukcją, uwagami oraz dokładne wypełnienie Wniosku.

A. CZĘŚĆ OGÓLNA WNIOSKU

I. Nazwa zadania

--

II. Dane o Wnioskodawcy

1. Pełna nazwa Wnioskodawcy:

--

2. Adres siedziby, telefon, fax:

Miejscowość, kod pocztowy:	Ulica, nr:
Gmina: (Identyfikator gminy, w której wnioskodawca ma miejsce zamieszkania albo siedzibę ¹)	Powiat:
Województwo:	

¹ Należy wpisać siedmiocyfrowe oznaczenie nadane w sposób określony w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia, stosowania i udostępniania krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju oraz związanych z tym obowiązków organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 157, poz. 1031, z późn. zm.) lub na stronie UOKiK

http://www.uokik.gov.pl/pl/pomoc_publiczna/3_sprawozdawczosc/31_sprawozdania_podmiotow

Telefon:	Fax:
e-mail:	
Bank:	Nr konta

3. Numer

PKD EKD		NIP		REGON	
------------	--	-----	--	-------	--

4. Imię/nazwisko/stanowisko/tel./fax osoby wskazanej do kontaktowania się w sprawach złożonego wniosku:

--

III. Forma dofinansowania.

Lp.	Forma	Źródło finansowania	TAK	NIE
1.	Pożyczka WFOŚiGW	Środki krajowe		
2.	Dotacja NFOŚiGW			
3.	Inne (wymienić)			

IV. Forma prawna.

Lp.	Forma prawna Wnioskodawcy	Prowadzący działalność gospodarczą	Nie prowadzący działalności gospodarczej
3. Sektor finansów publicznych			
3.1.	Jednostka samorządu terytorialnego oraz ich związki		

V. Informacje o korzystaniu ze środków publicznych z WFOŚiGW

Wyszczególnienie	NIE ZALEGA	ZALEGA (podać przyczynę)
Czy wnioskodawca zgodnie z odrębnymi przepisami, nie zalega z opłatami i/lub karami* stanowiącymi przychody Wojewódzkiego Funduszu lub Narodowego Funduszu w rozumieniu ustawy – Prawo ochrony środowiska		

* **niepotrzebne skreślić**

Jeżeli Wnioskodawca nie wywiązał się z obowiązku wnoszenia opłat i/lub kar za korzystanie ze środowiska lub w terminie nie dokonał spłat wymagalnych należności, zgodnie z warunkami umów zawartych z Wojewódzkim Funduszem lub Narodowym Funduszem, przed datą złożenia niniejszego Wniosku - nie może uzyskać pozytywnej decyzji o dofinansowaniu.

VI. Informacja, czy VAT jest kosztem dla Wnioskodawcy

Podatek VAT stanowi koszt inwestycji i nie jest odliczany od podatku należnego w rozliczeniu składanym do Urzędu Skarbowego	
Podatek VAT nie stanowi kosztu inwestycji i jest odliczany od podatku należnego w rozliczeniu składanym do Urzędu Skarbowego	
W przypadku, jeżeli VAT stanowi koszt inwestycji proszę podać stawkę podatku	%

VII. Informacje o wywiązywaniu się ze zobowiązań publicznoprawnych

Wyszczególnienie	TAK	NIE (podać przyczynę)
Czy Wnioskodawca wywiązuje się ze spoczywających na nim zobowiązaniach publicznoprawnych na rzecz właściwych organów lub podmiotów oraz cywilnoprawnych w stosunku do NFOŚiGW		

*** niepotrzebne skreślić**

Oświadczam, iż załączyłem wersję elektroniczną wniosku na płycie CD tożsamą z wersją papierową. ☐

Podpisy osób upoważnionych do zaciągania zobowiązań finansowych w imieniu Wnioskodawcy

(data, imię i nazwisko /pieczęć imienna/ podpis)	(pieczęć Wnioskodawcy)
---	------------------------

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA WNIOSKU

Ad A. Część ogólna wniosku

Ad I. Nazwa przedsięwzięcia

Nazwa przedsięwzięcia powinna być możliwie krótka, jednozdaniowa, jasno określająca główne zadania stanowiące przedmiot finansowania Wniosku np. „Demontaż, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest z budynków stanowiących własność osób fizycznych z terenu Gminy xxx – etap I”

Ad II. 1. Nazwa Wnioskodawcy

Pełna nazwa jednostki organizacyjnej podmiotu.

Ad II. 3. Numery

W polu przeznaczonym na numer PKD/EKD, należy wpisać tylko te numery, które odpowiadają głównym rodzajom działalności prowadzonej przez Wnioskodawcę.

CZĘŚĆ B2 WNIOSKU

PO_7.01- Z03_GO2az

B 2. Część ekologiczno-techniczna wniosku

I. Cel zadania, informacje o zadaniu i efekty jego realizacji

1. Cel zadania oraz podstawowe przyczyny podjęcia jego realizacji

--

2. Lokalizacja zadania

Miejscowość:	Gmina:
Powiat:	Województwo:
Ulica:	Nr budynku:

3. Dokładny opis stanu dotychczasowego:

I	<ul style="list-style-type: none">Liczba obiektów objętych Wnioskiem [szt.]		
II	<ul style="list-style-type: none">Rodzaj materiałów zawierających azbest	Ilość w m²	Ilość w Mg
1	Płyty eternitowe faliste		
2	Płyty		
3	Okładziny ścian		
4	Elementy zabudowy balkonów, ogrodzeń itp.		
5	Inne /podać jakie/		
	RAZEM		

b) sposób użytkowania obiektu – należy podać do jakich celów jest wykorzystywany obiekt (w przypadku jeśli obiekt w całości lub części jest wydierżawiany/wynajmowany/użyczany, należy podać:

- kto jest dzierżawcą/najemcą/użytkownikiem obiektu i jaką działalność prowadzi w obiekcie oraz,
- jaki jest udział powierzchni wydierżawianej/wynajmowanej/używanej w całości powierzchni użytkowej).

--

4. Opis stanu przewidywanego (wybranej technologii i proponowanych rozwiązań oraz obiektów wchodzących w skład zadania i ich charakterystyki technicznej):

--

5. Opis efektu rzeczowego:

Efektem rzeczowym zadania będzie demontaż, transport i unieszkodliwienie ok. Mg odpadów zawierających azbest pochodzących z powierzchni ok. m².

6. Przewidywany efekt ekologiczny:

Efektem ekologicznym zadania będzie demontaż, transport i unieszkodliwienie ok. Mg odpadów zawierających azbest pochodzących z powierzchni ok. m².

7. Sposób potwierdzenia uzyskania przewidywanego efektu ekologicznego i rzeczowego:

Efekty ekologiczne:

1. Protokół potwierdzający demontaż, transport i unieszkodliwienie ok. Mg odpadów zawierających azbest, pochodzących z powierzchni ok. m².
2. Zezwolenia na wytwarzanie, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest wydanych podmiotom świadczącym usługi w zakresie demontażu, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest.
3. Karty przekazania odpadów zawierających azbest w celu ich unieszkodliwienia.

Efekty rzeczowe:

1. Protokół potwierdzający demontaż, transport i unieszkodliwienie ok. Mg odpadów zawierających azbest, pochodzących z powierzchni ok. m².
2. Zezwolenia na wytwarzanie, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest wydanych podmiotom świadczącym usługi w zakresie demontażu, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest.
3. Karty przekazania odpadów zawierających azbest w celu ich unieszkodliwienia.

8. Informacja o posiadanej dokumentacji poprzedzającej realizację zadania

1	Czy na terenie jednostki samorządu terytorialnego przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest	TAK – podać datę i sposób przeprowadzenia	NIE – ewentualnie podać planowaną datę wykonania
2	Czy jednostka samorządu terytorialnego posiada program usuwania azbestu	TAK – podać datę i numer uchwały rady samorządu terytorialnego	NIE – ewentualnie podać planowaną datę wykonania
3	Ilość materiałów zawierających azbest znajdująca się na terenie jednostki samorządu terytorialnego	Według inwentaryzacji z dniaMg	Według programu usuwania azbestu przyjętego przez radę samorządu terytorialnego w dniu
4	Czy zadanie zgłoszone we wniosku jest zgodne z lokalnym programem usuwania azbestu	TAK	NIE
6	Czy dane zawarte we wniosku przedstawiono w oparciu o wnioski złożone przez mieszkańców na 2011 r.	TAK - podać datę naboru	NIE – podać planowaną datę naboru wniosków
7	Czy podpisano umowy z mieszkańcami na dofinansowanie usuwania materiałów zawierających azbest z obiektów należących do osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych w 2011 r.	TAK	NIE - podać planowaną datę zawarcia umów

II. Terminy

1. Data rozpoczęcia zadania (dzień, miesiąc, rok)	
2. Data zakończenia zadania (dzień, miesiąc, rok)	

III. Dane ekonomiczne zadania

Montaż finansowy brutto lub netto – **wybrać właściwe/.**

Lp.	Źródło finansowania	Nakłady inwestycyjne ogółem	
		[zł]	[%]
1	2	3	4
1.	Środki własne		
2.	Dotacja NFOŚiGW		
3.	Pożyczka WFOŚiGW		
Razem			100

UWAGA: Pożyczkobiorca/Dotowany zobowiązany jest do zwrotu pożyczki/dotacji/na realizację zadania w takiej części i wysokości, w jakiej środki publiczne inne niż środki WFOŚiGW/NFOŚiGW są lub były przeznaczone na zapłatę faktur w ramach tego samego zadania, które były podstawą wypłaty pożyczki/dotacji tych środków.

Dotacja ze środków NFOŚiGW wynosi do **50%** kosztów kwalifikowanych. Minimalny udział środków WFOŚiGW w realizacji przedsięwzięcia wynosi **35%** kosztów kwalifikowanych.

IV. Dane prawno – organizacyjne

V. Oświadczenia Wnioskodawcy

Oświadczam, że użytkownicy obiektów objętych wnioskiem posiadają tytuł prawny do nieruchomości.

.....
podpisy osób upoważnionych do reprezentacji Wnioskodawcy

Wnioskodawca oświadcza, że w terminie do..... posiadał będzie właściwe dokumenty umożliwiające przystąpienie do realizacji zadania objętego wnioskiem .

.....
podpisy osób upoważnionych do reprezentacji Wnioskodawcy

Termin wyboru dostawców i wykonawców zadania lub termin podpisania umowy na wykonanie zadania

Oświadczam, że oferta na wykonanie zadania została/zostanie wybrana zgodnie z zasadami uczciwej konkurencji, gwarantującymi jego wykonanie w sposób efektywny, oszczędny i terminowy oraz zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku Prawo zamówień publicznych (Tekst jednolity Dz.U. z 2010 roku, Nr 113, poz. 759 z późn. zm.) w przypadku, gdy jest to wymagane

.....
podpisy osób upoważnionych do reprezentacji Wnioskodawcy

VI. Załączniki:

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy/Powiatu wraz z inwentaryzacją (wersja elektroniczna) ☐

1. Uchwała Rady Gminy/Powiatu w sprawie zatwierdzenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy” ☐
2. Harmonogram rzeczowo-finansowy sporządzony w oparciu o kosztorys ofertowy lub inwestorski (gdy nie wybrano jeszcze wykonawcy). ☐
3. Oświadczenie, że obiekty ujęte w zestawieniu zaliczone zostały do I stopnia pilności określonego na podstawie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz 649) **zmienionego rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 05.08.2010 r. (Dz.U. nr 162, poz.1089).** ☐
4. Kolorowe zdjęcia posesji, z których zdejmowany będzie azbest wraz z opisem zawierającym dokładny adres . ☐
5. Zestawienie obiektów objętych wnioskiem wraz z podaniem właścicieli oraz powierzchni i masy unieszkodliwianych wyrobów zawierających azbest . ☐

Podpisy osób upoważnionych do zaciągania zobowiązań finansowych w imieniu Wnioskodawcy

(data, imię i nazwisko /pieczęć imienna/podpis)	(pieczęć Wnioskodawcy)
--	------------------------

Uwagi:

Składane dokumenty winny być aktualnie datowane, opatrzone pieczęcią wnioskodawcy, podpisane przez osoby upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy lub należycie upoważnione oraz posiadające, pieczątki imienne osób podpisujących dokumenty.

Dokumenty finansowe winny być podpisane przez osoby upoważnione do zaciągania zobowiązań finansowych oraz posiadać kontrasygnatę skarbnika

Kopie dokumentów i wyciągi z dokumentów powinny być uwierzytelnione za zgodność z oryginałem przez osoby do tego upoważnione, opatrzone datą i pieczęcią wnioskodawcy oraz imiennymi pieczętami osób uwierzytelniających.

Konieczność dostarczenia dodatkowych informacji i dokumentów może wystąpić w toku negocjacji i zawierania indywidualnych umów o dofinansowanie zadań ze środków WFOŚiGW w Katowicach.

• INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA WNIOSKU

(proszę nie dołączać instrukcji do składanego wniosku)

• B. Część ekologiczno-techniczna

Ad.I.1 Cel zadania, informacja o zadaniu i efekty jego realizacji

Wnioskodawca winien jasno, w prosty i syntetyczny sposób przedstawić cel przedsięwzięcia tj. efekty i korzyści, jakie przyniesie realizacja zadania. Jeżeli to możliwe należy podać cel główny oraz cele dodatkowe.

Sformułowane cele winny odnosić się do zmiany stanu środowiska uzyskanego w wyniku realizacji przedsięwzięcia oraz powinny zawierać określenie głównego przedmiotu środowiska naturalnego, na który wpłynie realizacja zadania.

Ad.I.2 Lokalizacja zadania

Podać miejscowość (miejscowości), gminę, powiat, województwo.

Ad.I.3 i 4

Opis stanu dotychczasowego:

Opis sposobu rozwiązywania zagadnienia przed przystąpieniem do realizacji zadania tj. w sytuacji przed jego realizacją,

Opis stanu przewidywanego:

Krótki opis proponowanych rozwiązań technicznych i technologicznych wykonany na podstawie dokumentacji technicznej umożliwiający zrozumienie zagadnienia z podaniem podstawowych obiektów lub elementów zadania.

Ad.III. Dane ekonomiczne zadania

Należy określić wysokość oczekiwanego dofinansowania ze środków WFOŚiGW oraz pozostałe źródła finansowania (środki własne, NFOŚiGW (dotacja), WFOŚiGW (pożyczka). Określenie formy i wysokości dofinansowania wynika z regulaminu dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Katowicach zadań z zakresu demontażu, transportu i unieszkodliwiania azbestu zatwierdzonego uchwałą Zarządu nr 1466/2010 z 13.10.2010 r. oraz ze szczególnych zasad dofinansowania jednostek samorządu terytorialnego przy udziale środków z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne. Cz. III - Usuwanie wyrobów zawierających azbest” ustalonych uchwałą Rady Nadzorczej WFOŚiGW nr 266/2010 z dnia 30.08.2010 r.

Ad.IV. W razie stwierdzenia przez Fundusz niezgodności zawartej umowy z obowiązującymi przepisami dotyczącymi udzielania pomocy publicznej bądź w razie stwierdzenia przez Fundusz naruszenia przez Pożyczkobiorcę /Dotowanego obowiązków wynikających z tych przepisów, Fundusz wypowiada Umowę bez zachowania terminów wypowiedzenia, a w razie stwierdzenia naruszenia po upływie okresu obowiązywania umowy wzywa do zwrotu środków. W tych przypadkach Pożyczkobiorca/Dotowany zobowiązany jest do zwrotu wypłaconych środków wraz z odsetkami, w wysokości obowiązującej stopy procentowej dla zwrotu pomocy publicznej, ustalonej przez Komisję Europejską. Odsetki naliczone są zgodnie z przepisami obowiązującymi dla zwrotu pomocy publicznej.

Zestawienie właścicieli obiektów objętych dofinansowaniem WFOŚiGW w Katowicach w zadaniu pt.:

..... (proszę wpisać
nazwę zadania)

Lp.	Imię i Nazwisko	Adres	Ilość [Mg]	Powierz- chnia [m2]	Ocena [pkt]	Uwagi
		Razem:				

Oświadczam, że obiekty ujęte w w/w "Zestawieniu...." zaliczone zostały do I stopnia pilności określonego na podstawie „Ocen stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”, wykonanych zgodnie ze wzorem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02.04.2004 roku w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz . 649), **zmienionego Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 05.08.2010 r. (Dz.U. Nr 162, poz. 1089).**

Data i podpis
Wnioskodawcy.....

CZĘŚĆ C1 WNIOSKU

PO_7.01_Z04-GO2az

.....
data wpisania do rejestru i numer w rejestrze *

.....
data wpływu wniosku *

.....
imię i nazwisko osoby prowadzącej wniosek
oraz podpis *

*wypełnia WFOŚiGW

CZĘŚĆ C1 (część finansowa wniosku składanego przez jednostki samorządu terytorialnego)

I. Dane ogólne o wnioskodawcy i realizacji przedsięwzięcia
(wypełnić wg załącznika nr 1).

☐

II. Dokumenty niezbędne do zawarcia umowy dotacji:

1. Zaświadczenie Komisji Wyborczej stwierdzające dokonanie wyboru Wójta/Burmistrza/Prezydenta oraz uchwała organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego o powołaniu Skarbnika lub uchwała Rady Powiatu o wyborze Starosty lub chwała Sejmiku o wyborze Marszałka Województwa.
2. Propozycje uruchomienia dotacji (wypełnić wg załącznika nr 2).

☐☐

III. Dokumenty niezbędne do zawarcia umowy pożyczki:

1. Zaświadczenie Komisji Wyborczej stwierdzające dokonanie wyboru Wójta/Burmistrza/Prezydenta oraz uchwała organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego o powołaniu Skarbnika lub uchwała Rady Powiatu o wyborze Starosty lub uchwała Sejmiku o wyborze Marszałka Województwa.
2. Uchwała organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego w sprawie zaciągnięcia pożyczki w WFOŚiGW w Katowicach na wnioskowane zadanie.
3. Propozycje uruchomienia, spłaty i zabezpieczenia pożyczki (wypełnić wg zał. nr 2).
4. Prognoza budżetu na okres spłaty pożyczki (wypełnić wg załącznika nr 3).

☐☐☐☐

Uwagi:

Obowiązek dostarczenia dodatkowych informacji i dokumentów może powstać na każdym etapie rozpatrywania wniosku przez WFOŚiGW w Katowicach.

Składane dokumenty powinny być opatrzone aktualną datą i podpisane przez osoby uprawnione bądź upoważnione do działania w imieniu wnioskodawcy – zaciągania zobowiązań majątkowych.

Dokumenty finansowe powinny być podpisane przez osoby uprawnione lub upoważnione do zaciągania zobowiązań majątkowych i posiadać dodatkowo kontrasygnatę skarbnika lub być podpisane przez głównego księgowego.

Kopie dokumentów i wyciągi z dokumentów powinny być uwierzytelnione za zgodność z oryginałem przez osoby uprawnione oraz opatrzone datą, pieczęcią imienną i stanowiskową oraz pieczęcią firmy.

I. Dane o Wnioskodawcy:**1. Pełna nazwa wnioskodawcy:**

--

2. Adres siedziby, telefon, fax:

Miejscowość, kod pocztowy:	Ulica, nr:
Gmina:	Powiat:
Województwo:	
Telefon:	Fax:
e-mail:	
Bank:	Nr rachunku bankowego:

3. Numery:

PKD		NIP		REGON	
EKD					

4. Dane osoby wskazanej do kontaktowania się w sprawach Wniosku:

Imię i nazwisko:	Stanowisko:
Tel./Fax:	e-mail:

II. Dane o realizacji przedsięwzięcia:**1. Nazwa zadania.**

--

2. Termin realizacji zadania.

Rozpoczęcie:	
Zakończenie:	

3. Przewidywane źródła sfinansowania zadania (w złotych).

Nakłady ogółem:
<u>Udział własny:</u>	
▪ środki własne
▪ kredyt bankowy
▪ inne
<u>Udział środków</u>	
<u>NFOŚiGW/WFOŚiGW:</u>	
▪ Dotacja NFOŚiGW (max. 50% kosztów kwalifikowanych):
▪ Pożyczka WFOŚiGW (min. 35% kosztów kwalifikowanych):
Inne:	
.....

....., dnia r.

.....
 Pieczętki stanowiskowe i podpisy osób reprezentujących
 wnioskodawcę uprawnionych do zaciągania zobowiązań
 finansowych/majątkowych

1. Kwota dotacji NFOŚiGW:	
---------------------------	--

2. Terminy wypłaty i wysokości transz dotacji:	

3. Kwota pożyczki WFOŚiGW:	
----------------------------	--

[illegible]

6. Nazwa Banku
7. Nr rachunku, na który ma być przekazane dofinansowanie

....., dnia r.

Pieczętki stanowiskowe i podpisy osób reprezentujących wnioskodawcę
uprawnionych do zaciągania zobowiązań finansowych/majątkowych

Zestawienie przepływów pieniężnych (w złotych)

pieczęć Wnioskodawcy

Wyszczególnienie	Wykonanie ^{*1}	Plan po zmianach roku bieżącego na dzień sporządzenia zestawienia	Prognoza na okres spłaty pożyczki ^{*3}														
1.Dochody bieżące z tego:																	
1.1. Dochody własne razem z udziałami w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa																	
1.2. Subwencja z budżetu państwa																	
1.3. Dotacje celowe na zadania bieżące																	
1.4. Środki unijne i inne zagr. na zadania bież.																	
2.Dochody majątkowe z tego:																	
2.1. dochody z majątku																	
2.2. dotacje na inwestycje																	
2.3 Środki unijne i inne zagraniczne na inwest.																	
I. Ogółem dochody (1+2)																	
4. Wydatki bieżące																	
w tym *2: - potencjalne spłaty poręczenia(eń) * wraz z odsetkami																	
- odsetki od kredytu(ów) * i pożyczki(ek) ^{*3}																	
- odsetki i dyskonto od wyemitowanych papierów wartościowych																	
5. Wydatki majątkowe																	
II. Ogółem wydatki (4+5)																	
Wynik finansowy (I-II)																	
III. Przychody ogółem																	
w tym: - ze sprzedaży papierów wartościowych																	
- kredytu(ów) *																	
- pożyczki(ek) *																	
- wnioskowany kredyt, pożyczka																	
- prywatyzacji majątku																	
- nadwyżki budżetu																	
- wolnych środków																	
- spłata pożyczki(ek) udzielonej(ych) *																	

IV. Rozchody ogółem																	
w tym: - raty spłat kredytu(ów) * i pożyczki(ek) *																	
- wykup wyemitowanych papierów wartościowych																	
- pozostałe rozchody (wymienić jakie)																	
Wynik operacyjny brutto = dochody bieżące - wydatki bieżące																	
Wynik operacyjny netto = wynik operacyjny brutto - rozchody																	
Wskaźnik pokrycia wydatków bieżących = Dochody bieżące / Wydatki bieżące																	
stopa samofinansowania = (nadwyżka operacyjna netto + dotacje na inwestycje) / wydatki majątkowe																	
VI. Zadłużenie ogółem na koniec roku																	
VII. Umorzenia pożyczek																	
IX Zobowiązania wymagalne (na dzień sporządzenia przepływów)																	
X. Umowy o terminie płatności dłuższym niż 6 m-cy (łącznie z leasingiem)* ⁵																	
XI. Zobowiązania niewymagalne (na dzień sporządzenia przepływów)																	
XII. Wyłączenia na podstawie art. 169 ust. 3 ustawy o finansach publicznych (raty i odsetki)* ⁶																	
XIII. Wskaźnik w % liczony wg art. 169 ustawy o finansach publicznych (bez wyłączeń)																	
XIII. Wskaźnik w % liczony wg art. 169 ustawy o finansach publicznych (z wyłączeniami)																	
XIV. Wyłączenia na podstawie art. 170 ust. 3 ustawy o finansach publicznych* ⁷																	
XV. Wskaźnik w % liczony wg art. 170 ustawy o finansach publicznych (bez wyłączeń)																	
XV. Wskaźnik w % liczony wg art. 170 ustawy o finansach publicznych (z wyłączeniami)																	

* - niepotrzebne skreślić

*¹ - wykonanie dotyczy roku poprzedzającego rok, w którym j.s.t. zamierza zaciągnąć pożyczkę lub kredyt

*² - jeżeli jednostka samorządu terytorialnego nie udzielała poręczeń, w objaśnieniach, wpisać informację że: "j.s.t. nie udzielała poręczeń"

*³ - wraz z odsetkami od realizowanych inwestycji

*⁴ - do zestawienia przepływów pieniężnych należy dołączyć objaśnienie dotyczące prognozowanych kwot

*⁵ - aktualne na dzień sporządzenia przepływów

*⁶ - objaśnić

*⁷ - objaśnić

....., dnia r.

.....
Pieczątki stanowiskowe i podpisy osób reprezentujących wnioskodawcę
i upoważnionych do zaciągania zobowiązań finansowych

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA CZĘŚCI FINANSOWEJ WNIOSKU C1

Załącznik nr 1

Należy wypełnić zgodnie z instrukcją zawartą w części A wniosku.

1. Załącznik nr 2

1. Należy podać kwotę dotacji ze środków NFOŚiGW (maksymalnie do 50% kosztów kwalifikowanych).
2. Należy podać kwotę pożyczki ze środków WFOŚiGW (minimalnie 35% kosztów kwalifikowanych).
3. Harmonogram wypłat dotacji i pożyczki należy przygotować z uwzględnieniem harmonogramu rzeczowo-finansowego zadania, biorąc pod uwagę terminy płatności wynikające z umów z wykonawcą.
4. Spłata pożyczki (kapitału) musi rozpocząć się nie wcześniej niż 3 miesiące po terminie zakończenia zadania i nie później niż 1 rok po planowanym terminie zakończenia zadania.
5. Okres spłaty pożyczki nie może być krótszy niż 2 lata i dłuższy niż 15 lat, licząc od daty zakończenia zadania. Terminy spłaty należy podać w cyklu miesięcznym lub kwartalnym. Raty przypadające do spłaty w miesiącu grudniu należy przekazywać na rachunek WFOŚiGW w Katowicach do dnia 15 grudnia.
6. Przyjęcie zabezpieczenia może być uzależnione od sytuacji finansowej wnioskodawcy.

2. Załącznik nr 3

Dane zawarte w tabeli dotyczą wykonania budżetu z roku poprzedzającego rok złożenia wniosku oraz prognozy na cały okres spłaty pożyczki.

Uwaga:

Niespójność danych zawartych w tabelach spowoduje wydłużenie czasu rozpatrywania wniosku.

14.7 Załącznik Nr 7 – Lista składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest

województwo dolnośląskie

1. Składowisko Odpadów Stałych "Polowice", KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Legnica" Legnica, ul. Złotoryjska 194 /na potrzeby zakładu/
2. Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych ul. Górnicza 1, zarządzane przez Mo-BRUK Korzenna 214, pow. nowosądecki
3. Składowisko odpadów przemysłowych w Biechowie, KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Głogów" Sukowice, ul. Sukowicka 1 /na potrzeby zakładu/
4. składowisko Dolnośląskiej Korporacji Ekologicznej w Oławie ul. Polna 1, Dolnośląska Korporacja Ekologiczna Sp. z o.o. Oława ul. 3 Maja 26 /azbest składowany jest *po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/*

województwo kujawsko-pomorskie

1. składowisko odpadów przy ul. Lisiej, Zakłady Chemiczne „ZACHEM”, Bydgoszcz ul. Wojska Polskiego 65 /na potrzeby zakładu/
2. zakładowe składowisko odpadów przemysłowych Anwil S.A., Włocławek ul. Toruńska 2 / na potrzeby zakładu/

województwo lubuskie

1. składowisko odpadów w Chróściku, ul. Małyszyńska 180 Gorzów Wlkp., zarządzane przez Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o.o Gorzów Wlkp. ul. Teatralna 49

województwo łódzkie

2. składowisko odpadów przemysłowych w Zgierzu, ul. Miroszewska 54, zarządzane przez EKO-BORUTA sp. z o.o , Zgierz ul. A. Struga 10
3. mokre składowisko popiołu i żużla "Bagno-Lubień" Elektrownia "Bełchatów" S.A., Kleszczów / na potrzeby zakładu/

województwo małopolskie

1. składowisko odpadów niebezpiecznych w Oświęcimiu, ul. Nadwiślańska 46,
2. składowisko odpadów "za rz.Białą" w Tarnowie, Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A. ul. Kwiatkowskiego 8
3. składowisko komunalne w Ujkowie Starym powiat olkuski, Zakład Gospodarki Komunalnej BOLESŁAW sp. z o.o. Bolesław, ul. Osadowa 2

województwo mazowieckie

1. składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie, Miasto Sierpc ul. Traugutta 32

województwo podkarpackie

1. składowisko odpadów komunalnych w Młynach powiat jarosławski, Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341

województwo pomorskie

1. Zakład Utylizacyjny Gdańsk Szadółki ul. Jabłoniowa 55

Województwo śląskie

1. składowisko odpadów w Knurowie ul. Szybowa, zarządzane przez PPHU „KOMART” sp. z o.o., Knurów ul. Szpitalna 7
2. składowisko odpadów komunalnych w Świętochłowicach, MP GK sp. z o.o. Świętochłowice ul. Łagiewnicka 7641-608
3. składowisko odpadów niebezpiecznych i obojętnych w Dąbrowie Górniczej ul. Koksownicza 1, Zakłady Koksownicze "Przyjaźń"

województwo warmińsko-mazurskie

1. Zakład Utylizacji Odpadów w Elblągu, ul. Mazurska 42,

Województwo wielkopolskie

1. składowisko odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne Pasieka gm. Trzemeszno, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe "IZOPOL" S.A. Trzemeszno ul. Gnieźnieńska 4
2. składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie ul. Sulańska 11
3. składowisko odpadów w Goraninie pow. Koniński, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami EKOSERWIS s.c. Wołomin ul. Partyzantów 38

województwo zachodnio-pomorskie

1. składowisko odpadów w m. Dalsze 36 gm. Myślibórz, zarządzane przez EKO-MYŚL Sp.z o.o. w Myśliborzu, ul. 1-go Maja 19
 2. składowisko odpadów w Sianowie, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o w Koszalinie, ul. Rzeczna 14
 3. składowisko odpadów w Marianowie ul. Jeziorna 15, zarządzane przez Przedsiębiorstwo EKOMAR Spółka z o.o. */azbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/*
-

**14.8 Załącznik Nr 8 – dane na temat ilości wyrobów zawierających
azbest zlokalizowanych w poszczególnych miejscowości
Gminy Wręczyca Wielka**